

viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LESNA SLOVENJ GRADEC — GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA R. O.

LETO XVIII — ŠTEVILKA 10

OCTOBER 1985

POŠTINA PLAČANA

STANJE SE SLABŠA

V mesecu juliju in avgustu je izguba narasla v delovni organizaciji za ca. 320 milijonov din. Med izgubaši sta se pojavili še dve temeljni organizaciji: Transport in servisi in TP Pameče.

Gozdarske temeljne organizacije so v osmih mesecih dosegle plan proizvodnje v obeh sektorjih skupaj, težave v TOZD Transport in servisi pa so posledica večjih stroškov v mehanični delavnici, pri traktorskih in splošnih prevozi in pri izdelavi novih proizvodov (žičnice), kjer bo rezultat viden šele ob prodaji konca leta.

Poslabšan rezultat v lesnoindustrijskih TOZD je posledica poleg znanih objektivnih težav tudi tega, da ne obvladujemo cenovna razmerja in ne izvajamo sprejete ukrepe za izboljšanje poslovanja.

Prvi podatki o proizvodnji in prodaji v mesecu septembru tudi ne kažejo bistvenega izboljšanja.

V tovarni ivernih plošč so imeli v mesecu septembru zastoje v proizvodnji zaradi strojelomov. Pri usklajevanju nabavno-prodajnih pogojev še vedno niso uspeli koregirati cen vhodnih

materialov. Pri prodaji ivernih plošč je problem predvsem cena, ki je precej višja od cene iverk proizvajalcev iz drugih republik in uvoženih.

Kljub temu, da so zaloge znižali v primerjavi z mesecem julijem, je zaradi cenovnih nesorazmerij in visokih stroškov proizvodnje izguba v TIP narasla na 170.710.000 din.

V TSP Radlje-Podvelka zaostajajo za planom, sprejetim s predsanacijskim programom pri proizvodnji oken in polken, predvsem zaradi pomanjkanja reprodukcijskih materialov. Imajo tudi velike kadrovske probleme; primanjkuje jim kvalificiranih delavcev. Na prodajo proizvodov TSP je vplivala predvsem nesortiranost. Do konca meseca avgusta znaša izguba 144.189.000 din.

V tovarni pohištva Prevalje so dosegli planirano količinsko proizvodnjo, ki pa ni usklajena s prodajnim planom po predsanacijskem programu. Nimajo posebnih proizvodnih problemov, tudi stroške obvladujejo, niso pa uspeli nabaviti materialov — fine line furnirja, da bi lahko izdelovali program vratnih kril iz tega furnirja.

V Prevaljah imajo precejšnje težave pri prodaji, saj je bil plan dosežen v avgustu le z 71 %. V osmih mesecih so poslovali z 19.453.000 din izgube.

Izguba se je povečala tudi v Novi opremi. Med posameznimi oddelki je delo še vedno neusklajeno, niso uspeli dobiti zunanjih kooperantov, kot je bilo predvideno po predsanacijskem programu, cene na domačem trgu so še vedno neurejene, pestijo pa jih tudi kadrovske problemi. Delavci odhajajo zaradi nizkih osebnih dohodkov. V Novi opremi so v avgustu uspeli urediti sistem progresivnega nagrajevanja delavcev v mizarški delavnici in upajo, da bo to delavce stimuliralo, da bodo ostali v kolektivu. Izguba v osmih mesecih znaša 251.028.000 din.

Izguba 8.937.000 din v TP Pamečah je posledica zelo nizke prodaje v mesecu juliju in avgustu, na drugi strani pa večjih stroškov glavnih vhodnih materialov.

Izguba v TOZD Blagovni promet, 94.923.000 din je posledica vpliva obresti od zalog. V lastni prodajni mreži so uspeli prodati več, nikakor pa ne morejo realizirati predvidenega obsega prodaje večjim trgovskim hišam.

Za delovno skupnost in interno banko je bila svobodna menjava poročuna, zato v mesecu avgustu ne izkazuje več negativnega rezultata.

V tej, za Lesno izjemno težki, gospodarski situaciji se moramo zavedati, da nihče izven nas ne bo reševal naših problemov, tudi iskanje vzrokov izven Lesne nam ne bo pomagalo. Edina alternativa je ta, da dosledno izvršujemo sprejete ukrepe. Skupine, ki so pripravljale predsanacijske programe morajo nemudoma ugotoviti, kje se zatika in izdelati ukrepe podrobno do posameznega dlovnega opravila. Izvesti bo potrebno še dodatne ukrepe, kot so na primer: omejiti investicije, ki so sicer nujne, pa ne služijo neposredno proizvodnji. Omejevanje se moramo tudi pri stroških, ki sicer ne pomenijo veliko npr.: prevozi z osebnimi avtomobili, reprezentanca, sestanki med delovnim časom in podobno. Z ležernim obnašanjem in slabim vzgledom ne moremo pričakovati objektivnega razumevanja javnosti. Vsi delavci Lesne bomo morali poskrbeti za ugled, predvsem pa z delom, doslednostjo in odgovornostjo imamo še možnosti, da rezultate do konca leta izboljšamo.

Ida Robnik

Inverzijske plasti v Mislinjski dolini z obilico žvepla iz dimnikov šoštanjske elektrarne. Posledice so vidne na Graški gori, Pohorju in še onkraj Uršlje gore, foto: A. ŠERTEL

UMIRANJE GOZDOV

Poročilo iz simpozija v Celovcu Povzetki referatov

V okviru 34. lesnega sejma, ki je bil v Celovcu od 12.—19. avgusta, so bile poleg razstavljenih izdelkov več kot 400 razstavljalcev iz 20. držav naslednje prireditve: 16. mednarodni simpozij s temo »Škode v gozdovih zaradi onesnaženega ozračja« in posebna razstava Koroške deželne zbornice, kjer so na prostem prikazali na naravnih objektih, s fotografijami in posterji problematiko umiranja gozdov.

Na 16. mednarodnem gozdarskem in lesarskem simpoziju, ki je bil posvečen problematiki umiranja gozdov zaradi onesnaženega ozračja, je bilo okrog 350 udeležencev iz raznih dežel, med njimi jih je bilo kar precej iz Slovenije. Iz Lesne smo se simpozija udeležili Karel Hauser, dipl. ing. gozd., Andrej Šertel, dipl. ing. gozd. in Drago Zagorc dipl. ing. gozd.

Simpozij je imel tri dele: prvi je potekal v dvorani celovskega sejma, kjer so strokovnjaki iz Avstrije, Nemčije in Švice predstavili problematiko umiranja gozdov; drugi del je bil tereški, obiskali smo spodnjo Labodsko dolino, kjer so na objektih v gozdu prikazali umiranje gozdov in raziskovalno delo v teh gozdovih; tretji del simpozija je obsegal kulturni program — obisk benediktinskega samostana v Št. Paulu in sprejem pri koroškem deželnem glavarju Leopoldu Wagnerju, ki je bil v veliki dvorani koncertne hiše.

Za boljše razumevanje in sodelovanje na simpoziju so poskrbeli z izvečki referatov in simultanim pre-

vajanjem (za nas v hrvatskem ali srbskem jeziku), vsak udeleženec je lahko dobil nekaj številnih strokovnih revij, ki izhajajo v Avstriji (Allgemeine Forstzeitung, Holz Kurier), naknadno pa so nam poslali še Allgemeine Forstzeitung, v katerem so bili objavljeni vsi referati.

Dr. Fritz Schwarzenbach je v svojem referatu *Umiranje gozdov kot politični izziv Evrope* ugotovil predvsem naslednje: umiranje gozdov se v Evropi širi, vse jasneje se kažejo posledice umiranja gozdov, v alpskih državah jih skrbi propadanje varovalnih gozdov, izredne sečnje so breme za gozdarsko operativno, velika ponudba lesa obremenjuje tržišče z lesom.

Da bi gozdove ohranili, je potrebno odstraniti vzroke umiranja gozdov, omiliti ekološke, gozdarske in lesnogospodarske posledice ter izrabiti možnosti za ponovno pogozditev poškodovanih gozdov.

Najnovejša spoznanja govore, da povzroča škode v gozdovih onesnažen zrak s škodljivimi plini iz kurišč (gretje, tovarne), naprav za sežiganje, termoelektrarn, motorjev z notranjim izgorevanjem. Da bi prekinili proces umiranja gozdov, bi morali na izvoru močno reducirati imisije, predvsem: SO_2 , NO_x , nenasičenih ogljikovodikov, spojin klora in fluora, težkih kovin in visoko aktivnih organskih spojin, ki strupeno delujejo na rastline.

V poškodovanih gozdovih bi morali potrebno pozornost posvetiti uniče-

vanju sekundarnih škodljivcev (lubadar), z gojitvenimi in tehničnimi ukrepi odpraviti posledice v prizadetih sestojih, ki so premočno preredčeni, v hribovskih predelih pa zavarovati naselja in prometnice. Gozdarstvu bi morali pomagati, da bo lahko opravilo dodatne naloge. Podpreti bi morali tudi lesno gospodarstvo zaradi neurejenosti trga z lesom.

Poskrbeti bi morali za proizvodnjo zadostnega števila sadik ustreznih vrst in pravenienc ter obvarovati ogrožena rastišča z izpopolnjevanjem s hitrorastočimi drevesnimi vrstami in grmovjem.

Ukrepi za ohranitev gozdov zahtevajo tudi mednarodno sodelovanje na naslednjih področjih: raziskovalnem, v gozdarstvu in lesni industriji ter varstvu okolja, prometu in v energetski politiki.

Prof. dr. Gattfried Hallewach je podal referat »Onesnaževanje zraka je škodljivo za gozdove«.

V referatu ugotavlja, da so za poškodbe gozdov krive strupene snovi v zraku in da stopa v ospredje raziskovanje toksičnih snovi, ki same ali v kombinaciji prihajajo v upoštevanje kot povzročiteljice propadanja gozdov in ne kot je bilo to dosedaj, ko so bile raziskave orientirane le v škodljivo delovanje posameznih snovi. Vsaj v srednji Evropi lahko zanemarimo pomen naravnih izvorov strupenih plinov (npr. vulkani) v primerjavi z imisijami, ki jih povzroča človek. Ločiti je potrebno suhe in vlažne depozicije. V ožjem področju emitenta prevladujejo v glavnem suhe depozicije — imisije plinov in prašnih delcev toda tudi megla, rosa in ivje se uvrščajo med suhe depozicije, čeprav navlažijo površine rastlin. Deleži škodljivih snovi v takih padavinah so lahko zelo visoki. Škodljive snovi v zraku so predvsem žveplene (SO_x , H_2S) in dušične (NO_x , NH_3) spojine, lokalno pa tudi spojine fluora (HF , SiF_4) in klora (HCl) ter spojine ogljikovodikov, prašni delci, pa pepel, kovinski delci iz industrije svinca, cinka, bakra in jekla. Veliko pozornost raziskovalci posvečajo plinskim strupenim snovem zaradi njihove lastnosti, da prodrejo v notranjost rastlin in tam škodljivo delujejo, vpliv strupenih prašnih delcev pa se odraža predvsem v tleh. Vlažne oblike depozicij nastajajo z daljšim zadrževanjem škodljivih snovi v zraku (NO_x in nenasičenih ogljikovodikov), ko s

Ostanki umirajočega gozda v okolici Črne, foto: A. ŠERTEL

fotolizo nastane ozon (O₃) in fotoke-mijski oksidanti (peroksiacetyl nitrat). Vlažne depozicije vsebujejo neutralne snovi, kisline in potencialne strupene snovi (težke kovine in organske spojine). Za oceno direktnih in indirektnih vplivov na rastline upoštevajo predvsem naslednje komponente: H⁺, NH₄⁺, Ca²⁺, Mg²⁺, Na⁺, K⁺, Cl⁻, NO₃⁻, SO₄²⁻. Poznavanje vrste in količine depozicij omogoča prognozo možne ogroženosti gozdov.

Prof. dr. Josef Pollanschitz v referatu *Delovanje škodljivih snovi v zraku na rastline* prikazuje, kako poteka bolezen rastlin, kakšne so vrste poškodb in načine delovanja škodljivih snovi. Škodljive snovi vplivajo na organizem — drevo, njegove dele in povzročajo spremembe v vseh delih gozdne združbe. Potek bolezni je lahko akuten, ko se bolezen nenadoma začne, hitro doseže vrhuhec in hitro mine ali pa je kroničen, ko se bolezen počasi razvija in je potek dolgotrajen.

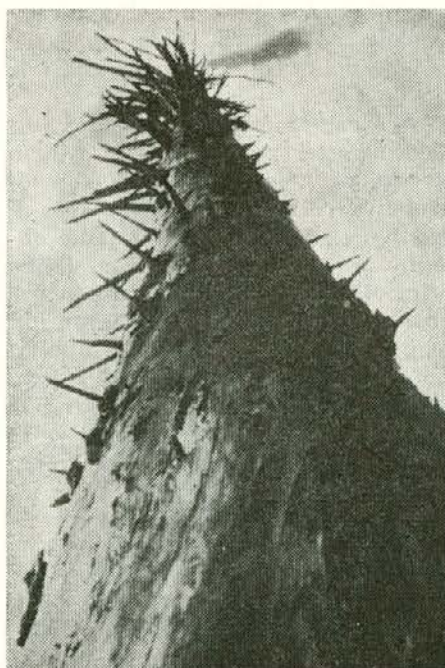
Bolezen se lahko pozdravi ali povzroči postopoma propad drevesa. Poškodbe in obolenja, ki nastane kot posledica onesnaženega zraka, le takrat ni usodno, če onesnaženje preneha ali se vsaj močno zmanjša in če posamezno drevo ni preveč poškodovano. Akutna in največkrat tudi kronična obolenja lahko spoznamo v večini primerov po zunanjih znakih, toda so tudi latentna obolenja, ki ne kažejo zunanjih znakov. O vrsti in načinu obolenosti odloča vrsta in doza imisije, pogoji rastišča, kakor tudi dispozicija rastline za obolenost. Zunanji znaki obolenosti se kažejo kot kloroze in nekroze (izbeljeni madeži, odmrli deli tkiva), kot odpadanje listov in iglic, celo vej in vejic, zmanjšanje dolžine oz. površine listov in iglic. Ti vidni znaki omogočajo, da dobimo pregled nad površino, ki je poškodovana zaradi imisije. Področje, kjer so škode latentne, pa seveda ne moremo zajeti na tak način. Posledice intenzivnih in močno strupenih imisij so često nekroze, kloroze, opekline, deformacije listov in iglic, predvsem mlajših, tako da se krošnja svetli od zunaj navznoter. Kot posledica dolgotrajnega delovanja strupenih snovi nastajajo kronična obolenja, ki postanejo vidna šele čez daljši čas in jih spoznamo pri iglavcih po predčasnem odpadanju starejših iglic, proces poteka iz notranjosti krošnje navzven.

Pri ugotavljanju škod zaradi imisij je problem, ker vidni znaki niso

Vitalno, zdravo drevo, foto: A. ŠERTEL

značilni za škode le zaradi imisij, ampak se tako kažejo tudi poškodbe zaradi mraza, suše idr. vzrokov. Tako je mogoče vzrok škode nedvoumno določiti šele z analizo iglic, zraka, padavin in z drugimi postopki. Zelo neugodna posledica delovanja imisij je zmanjšanje vitalnosti in povečana občutljivost na druge škodljive vplive kot so suša, mraz, insekti idr. Gozdarstvo je pri preprečevanju škod nemočno. Škode je mogoče preprečiti in zaustaviti le s tehničnimi ukrepi, ki bi preprečili onesnaženje zraka.

Takšno pa postane po plinskih imisijah, foto: A. ŠERTEL

Docent dr. Hans Aubanur se je predstavil z obetajočim referatom *Tehniške možnosti za zmanjšanje imisij*.

Naše živo okolje umira, to pa ogroža nas in še bolj obstoj naslednjih generacij. Škode v gozdovih z mote-nim ekosistemom naglo naraščajo in se vsako leto podvojijo. Da bi se ta eksponencialna rast škod zaustavila, bi morali vse škodljive imisije zmanjšati na obseg iz leta 1950 in to že v nekaj letih (v 3 letih). To bo povzročilo težave, toda če tega ne bomo storili, bodo škode ogromne zaradi elementarnih nesreč, ki bodo morda uničile življenjski prostor kar za 40 % prebivalcev (misli na Avstrijo). Izvori škod so predvsem naslednji: termoelektrarne in industrija so glavni onesnaževalci s SO₂, saj na njih odpade kar 75 % teh imisij; odgovorni so za onesnaženje z NO_x — 25 % ter za 35 % onesnaženja s prašnimi delci; promet onesnažuje okolje z NO_x s 70 %, ogljikovodikovimi spojinami C_xH_y s 85 % in prašnimi delci 20 %; hišna kurišča onesnažujejo ozračje predvsem s prašnimi delci 44 %, pa tudi delež SO₂, ki nanje odpade, je velik in znaša 20 %;

Od približno 700.000 ton teh škodljivih snovi, ki jih letno spustijo v ozračje v Avstriji, je delež SO₂ 46 %, NO_x 30 %, C_xH_y 17 % in prašnih delcev je 7 %. Za zmanjševanje imisij je predložil naslednje ukrepe:

a) povečanje izkoristka fosilne energije npr. z dosledno uporabo kombinacije toplotne in elektrarne ter toplotne črpalke. Ker so številke izredno vzpodbudne jih navajam. Sedaj pridobijo iz 99 PJ (10¹⁵ J) goriva v termoelektrarnah le 33 PJ elektrike, od 395 PJ goriva je izkoristek pridobivanja koristne toplote le 325 PJ. Če bi teh 325 PJ pridobili s toplotnimi črpalkami in s kombinacijo toplotne in elektrarne bi lahko pridobili 89 PJ električne energije dodatno. Tako bi lahko nadomestili vse termoelektrarne in za naslednjih 20 let pokrili 2,6 % porast porabe elektrike.

Predlaga razne ukrepe, ki bi stimulirali manjšo porabo energije.

b) Promet je velik onesnaževalec okolja; od prometnih sredstev še posebej izstopajo kot veliki potrošniki energije in s tem onesnaževalci okolja letala, osebni in tovorni avtomobili in avtobusi v mestnem prometu ter železnica v potniškem prometu, zato bi bilo potrebno promet tako organizirati, da bi uporabljali prometna sredstva, ki porabijo najmanj

energije na enoto (potnik, tovor). Nujno bi bilo uvesti normative (ameriške), ki dovoljujejo le manjše količine škodljivih snovi v izpušnih plinih od 1. 1. 1986 dalje. Omejiti bi morali brzine avtomobilov na 100 km/h na avtocestah in 80 km/h na drugih cestah, kar je pogoj za učinkovito delovanje katalizatorjev in kar omogoča zmanjšanje moči motorjev. Tekoča goriva bi zamenjali s plinskimi. Razvijati in uporabljati bi morali nove motorje. Škode, ki jih povzročajo avtomobili, bi morali plačevati v kilometrini itd. Med udeleženci simpozija so ti predlogi, ki direktno prizadevajo posameznike, vzbudili kar precejšnjo reakcijo.

c) Predlaga izključno gradnjo *tandem* naprav za velika kurišča, ki primarno energijo pretvarjajo v najmanj 33 % elektrike in najmanj 50 % koristne toplote, kombinacijo elektrarne in toplotarne, ki bi zamenjala kurišča v posameznih hišah ali uporabo toplotnih črpalk v hišnih kuriščih. To zamenjavo bi bilo potrebno opraviti v roku treh let tako, da s predpisi določene dopustne koncentracije škodljivih snovi ne bi bile presežene.

d) Uporabo goriv, v katerih je veliko škodljivih snovi, bi morali prepovedati, navedel je mejne vrednosti v odstotkih. Prepovedovati bi morali uvoz premoga, ki vsebuje več kot 1 % žvepla in nad 18 % izparljivih komponent. Priporočil je večjo uporabo bioenergetskih odpadkov.

e) Hišna kurišča bi morali bolje vzdrževati, hiše bolje izolirati, še posebej okna itd.

Adolf Zerle je v referatu *Posledice umiranja gozdov na ekonomsko stanje gozdarskega obrata* ugotovil, da je tovrstna problematika še dokaj nejasna.

Že sam popis škod v gozdovih Zvezne republike Nemčije, kjer ugotavljajo stopnje poškodb na osnovi stanja listov dreves, je primeren le pogojno za sprejemanje poslovnih odločitev. Od leta 1983 v bavarskih državah gozdovih evidentirajo vse sečnje, ki jih je bilo potrebno opraviti zaradi umiranja gozdov. Ugotovili so, da poteka proces umiranja gozdov počasneje, kot so to pričakovali. Poslovni rezultati bavarske gozdarske uprave ne kažejo bistvenih sprememb v primerjavi s prejšnjim stanjem. Manjši pa so dohodki od prodaje drv zaradi motenj na tržišču. Zaradi umiranja gozdov niso očitni trendi, ki bi vplivali na poslovne odločitve. Raz-

SANACIJE IZGUB

V prvi polovici meseca septembra so bili izdelani ukrepi za odpravo motenj v poslovanju v drugem polletju za temeljne organizacije, ki so ob polletju poslovale z izgubo. Ukrepi so bili izdelani na osnovi analiz vzrokov izgub po posameznih TOZD in predvidenih možnostih boljšega gospodarjenja v drugem polletju. Analize so pokazale, da imamo še kljub zelo neugodnim tržnim razmeram za proizvode lesne industrije rezerve; v proizvodnji predvsem pri porabi materialov in kvalitetni izdelavi proizvodov, na prodajnem področju pa bomo z večjim prizadevanjem delavcev TOZD Blagovni promet dosegli primerno poslovnost.

Z glavnimi vzroki izgub smo vas že seznanili v prejšnji številki VI-

HARNIKA, tokrat pa objavljamo ukrepe za izboljšanje stanja po posameznih temeljnih organizacijah.

V TOVARNI POHIŠTVA PREVALJE smo ponovno preverili normativno porabo materiala in menimo, da je možno doseči boljši finančni rezultat z vgradnjo cenejših materialov v končni izdelek. Pristopili smo k raziskavi tržišča o možnosti prodaje vratnih kril s fine line furnirjem. Ta vrsta furnirja, ki je hkrati tudi eden izmed najpomembnejših cenovnih postavk, je po enoti bistveno cenejša, ca. 60 %, vratno krilo pa zaradi tega ne izgubi niti estetskih, niti funkcionalnih lastnosti. Predvidevamo, da bomo v letu 1985 izdelali 15.000 kom vratnih kril s fine line furnirjem.

(Nadaljevanje na 5. strani)

vili so številne scenarije o prihodnjem razvoju umiranja gozdov in posledicah ter pripravili številne ukrepe, da bi bile škode čim manjše.

V okviru simpozija je bila organizirana ekskurzija v Labodsko dolino, ki je »klasično območje umiranja gozdov«. Na prvem objektu so nas seznanili z bioindikatorsko mrežo na Koroškem in z načinom zbiranja podatkov na posameznih točkah. Na osnovi teh informacij vedo, kje so škode in kakšna je stopnja poškodovanosti gozdov. Med najbolj ogrožene predele na Koroškem spadata del Ziljske doline in srednji del Labodske doline.

Na drugem objektu je prof. dr. Martin Seger pojasnil potek dela in stroške pri ugotavljanju škod v gozdovih s pomočjo avioposnetkov. V gradivu smo dobili avioposnetke objektov, ki smo jih obiskali ter lahko primerjali in ocenjevali poškodovanost posameznih dreves na terenu in na posnetkih.

Tretji objekt je bil nad Št. Paulom. Številni referenti so nas seznanili z zgodovino umiranja gozdov, ki se je pojavilo po letu 1952 oz. 1959, ko sta pričela delovati oba agregata termoelektrarne v Št. Andražu, kjer so v posameznih letih pokurili tudi do 734.000 ton premoga in več kot 86.000 ton mazuta. Prve škode v gozdovih so ugotovili leta 1964 in še isto leto ustanovili zvezo Rauchschaadenverband Mittleres Lavanttal, katere cilj je bil ugotovitev škod, ureditev od-

škodninskih zahtevkov in preprečitev oz. zmanjšanje škod. V letih 1977—1979 so bili sodnijski procesi. Območja so razdelili v osem predelov, kjer so za vsakega ugotovili stopnjo poškodovanosti, kar je bila potem osnova za izračun škod. Gozdarji so bili optimisti: po letu 1986 ne sme biti presežena vrednost imisij 1000 ton na leto, s čimer bo doseženo sožitje med industrijo, prebivalci in kar zagotavlja, da bo preživel in se ohranil tudi gozd.

To obsežno poročilo bi rad strnil z razmišljanjem o stanju gozdov pri nas in kakšne so perspektive.

Po več ocenah je na osnovi vidnih znakov poškodovanih v gozdno-gospodarskem območju Slovenj Gradec ca 1/3 gozdov; po oceni komisije, ki je letos ocenjevala škode v območju pa je zdravih le še približno 1/3 gozdov. O zdravstvenem stanju naših gozdov bomo veliko več zvedeli, ko bodo obdelani podatki iz opisov bioindikatorske mreže, ki jo izdelujejo za vso Slovenijo (pri nas je popis končan) in iz posnetkov aviosnemanja z infrafilmom, s katerim je mogoče zaznati škode in določiti stopnjo poškodovanosti gozda. Malo verjetno pa je, da bi prenehali puhati številni dimniki v Šoštanj, Žerjavu, na Ravnah, da bi bili izpušni plini avtomobilov bolj čisti. Gozdovi bodo umirali naprej. Ali spoznanje, da brez gozda ni življenja, ne bo prepozno?

Karel Zagorc, dipl. ing. gozd.

Posebno pozornost bomo posvetili kvaliteti izdelkov. Pri tem lahko računamo le na človeški faktor: delavce, ki jih bomo zadostno angažirali le z ustreznim nagrajevanjem kvalitetnega dela. Izredno pomemben delež pri izboljšanju kvalitete izdelkov bo imela tudi realizirana investicija: rekonstrukcija lakirne linije. Ta bo omogočila tudi spremembo sedanje konstrukcije izvoznega vratnega krila, ki je tehnološko zastarela, izredno zahtevna, zaradi česar imamo sedaj precej reklamacij in izmeta.

Zaradi slabe preskrbe z repromateriali (lesonit, furnir), predvsem v prvih štirih mesecih tekočega leta, nismo mogli proizvajati takšno strukturo izdelkov, ki bi jo tržišče sprejelo, oz. jo je prodaja planirala. Posledica tega je bilo kopičenje zaloga končnih izdelkov. Zaradi izpada izvoza pa so bile količine na domačem trgu večje, kot je bila potreba.

Ocenjujemo, da se stanje na nabavnem področju normalizira in da je proizvodnja sedaj usklajena s planom prodaje.

Kljub izpadu izvoza v I. polletju moramo izvoz nadoknaditi tako, da bo v skupnem količinskem obsegu proizvodnje zastopan s planiranim odstotkom. V izvozu želimo doseči čim večjo prodajo vratnih kril rustikalnega programa, kjer je tudi pokritje bistveno boljše, kakor pri ostalih vratnih krilih.

Serijska proizvodnja razstavljenega, univerzalnega masivnega podboja je mogoča akoj, ko bo izdelana vsa potrebna tehnična dokumentacija, ki jo pripravlja lesarski sektor. S proizvodnjo univerzalnega podboja bomo dosegli finančni učinek predvsem zaradi enostavnejšega in cenejšega transporta, zmanjšanja skladiščnega prostora in prehodnih zaloga.

Plan prodaje za obdobje 1. 3.—31. 12. 1985 je zelo zahteven, saj zahteva prodajo tekoče proizvodnje in znižanje zalog gotovih izdelkov. Prodaja v tem obdobju predstavlja 49 % letnega plana prodaje furniranih vratnih kril na domačem trgu. Tako prodajo bo mogoče doseči le, če bosta dva glavna kupca Slovenijales in Lesnina izpolnila svojo pogodbeno obveznost in če bo proizvodnja 100 % izpolnjevala proizvodnjo po dinamiki in ustreznosti kvaliteti.

Za uspešno prodajo moramo še agresivno nastopati do kupcev in maksimalno povečati plasma proiz-

vodov; pri Slovenijalesu in Lesnini moramo zagotoviti odpremo in prodajo v višini pogodbenih količin in poskušati realizirati prodajo vsaj dela v zaostanku; nujno moramo nadaljevati s širitvijo kupcev; čimprej moramo vključiti nove oblike prodaje s širitvijo kupcev; čimprej moramo vključiti nove oblike prodaje — prodaja fco vgrajeno preko lastnih prodajal in preko nekaterih kupcev, preko prodajnih agentov —; organizirati je treba distribucijska skladišča in tako blago približati kupcem; načrtno moramo organizirati nove lastne prodajalne, organizirati razprodajo v okviru lastnih prodajal; pospešeno in na primeren način moramo seznanjati projektantske organizacije z našimi proizvodnimi programi in nadaljevati z ustrežno reklamo.

Na izvoznem področju se moramo hitreje prilagajati zahtevam inozemskega trga, na nabavnem področju pa moramo zagotoviti pravočasno in kvalitetno oskrbo s proizvodnimi materiali po najugodnejših nabavnih pogojih in bistveno znižati zaloge repromaterialov in s tem skrajšati vezavo obratnih sredstev.

Po izvedbi ukrepov v obdobju od 1. 8. do 31. 12. 1985 naj bi bil rezultat poslovanja pozitiven, z nekaj ostanke dohodka, ki pa ne bo zadoščal za oblikovanje sredstev sklada skupne porabe, zato bodo drugi TOZD v okviru Lesne oblikovali višji sklad in ga združevali za najnujnejše potrebe tovarne pohištva Prevalje.

V TOVARNI IVERNII PLOŠČ OTIŠKI VRH je potrebno, da doseže postavljeni proizvodni plan v proizvodnji in vzdrževanju skrajšati zastoj na planirane, istočasno pa skrajno disciplinirano izvajati zadane naloge.

Za boljšo kvaliteto je potrebno brezpogojno izvajati tehnološke parametre in navodila odgovornih služb.

Normativna poraba materialov pod nobenim pogojem ne sme biti višja kot je planirana. Vsi odgovorni organizatorji proizvodnje in vzdrževanja pa so dolžni izvesti vse ukrepe za znižanje normativne porabe surovin in repromaterialov. Nabava surovin in repromaterialov je lahko le skladna s postavljenim programom, zaloge le-teh pa ne smejo presežati planirane dnevne vezave. V slučaju odstopanj zaradi višje sile si mora nabavna služba pridobiti soglasje vodstva TOZD TIP in interne banke.

Nabavna služba TOZD Blagovni promet je odgovorna, da preveri vse pogodbe in v skladu s tem doseže z dobavitelji surovin in materialov eventualno znižanje cen in podaljšanje plačilnih rokov na roke, ki jih dosežemo pri prodaji. Pri dobavi lesne surovine je potrebno dati prednost tistim dobaviteljem, ki dobavljajo cenejše materiale, zlasti lesne ostanke, od dobaviteljev žagovine pa zahtevati, da izpolnjujejo planske obveze.

Nabavna služba v TOZD, skladiščniki surovin in repromaterialov so dolžni tekoče spremljati zaloge in brezpogojno izvajati doslednejši količinski in kvaliteten pregled. Nabavna služba v TOZD TIP in TOZD Blagovni promet morata tekoče spremljati vsa cenovna in količinska odstopanja kot tudi roke plačil. Za znižanje stroškov vhodnih materialov je potrebno pri prevozi izbirati najugodnejše ponudnike.

Prodajna služba TOZD Blagovni promet mora prodajati po zastavljenem programu. Pri morebitnih motnjah na tržišču je potrebno ukrepati takoj. Prodajno ceno je možno znižati šele takrat, ko bo nabavna služba uspela doseči ustrezno znižanje tudi nabavne cene.

Planiran izvoz ne sme biti preokračen zaradi prevelikega izpada dohodka. Vse izvozne posle je potrebno cenovno preveriti in po potrebi izločiti kupce, ki nudijo slabše pogoje.

Zaloge gotovih izdelkov so planirane v višini zalog, ki so bile dosežene dne 31. 7. 1985 in jih bomo dnevno spremljali. V slučaju, da dosežejo maksimalne zaloge, se bomo odločali o eventualni ustavitvi proizvodnje za določen čas.

Sredstva za investicije bomo koristili skladno z rebalansom plana investicij, investicije, ki tečejo, pa bomo pospešili. Sredstva za investicijsko in redno vzdrževanje bomo koristili največ do višine, ki je bila planirana z letnim planom.

Osebnih dohodkov bomo izplačevali skladno z dogovorjeno politiko v Lesni. Rednih letnih dopustov v času izvajanja ukrepov ne bomo koristili, razen v izjemnih primerih.

Na področju tehnologije in razvoja moramo tekoče spremljati in uvajati v proizvodnjo vsa nova dognanja. Pri tem pa moramo dati prioriteto tistim razvojnim usmeritvam, ki poleg kvalitete znižujejo proizvodne stroške.

Z izvajanjem vseh teh ukrepov bi v obdobju od 1. 8. do 31. 12. 1985 (pol-

na proizvodnja navadnih in oplemenitenih plošč, zmanjšanje investicij, prihranki goriva in optimiranje zaloga proizvodnih materialov in na osnovi zatečenih cenovnih razmerij) ustvarili tudi ostanek čistega dohodka, ki pa ne bo zadoščal za oblikovanje sredstev sklada skupne porabe za obvezne vezave poslovnega sklada in za pokrivanje nadomestil za združenja sredstva.

ZA TSP RADLJE — PODVELKA program ukrepov temelji na preusmeritvi proizvodnje po posameznih izdelkih tako, da se proizvodnja: IZOLIR oken poveča in znaša 25.000 pogojnih enot, INTRO oken zmanjša in znaša 1650 pogojnih enot, polkna ostanejo na planski dinamiki 13.200 pogojnih enot, proizvodnja ROLO OMARIC se zniža, v 10., 11. in 12. mesecu pa se ukine, prav tako se ukine proizvodnja izolacijskega stekla, proizvodnja lepljenih plošč se zniža in znaša 2050 pogojnih enot, uvede pa se proizvodnja lamelnih vrat 1300 pogojnih enot, masivnih oblog pa 450 pogojnih enot. Lepljene profile bomo v glavnem uporabili za proizvodnjo IZOLIR oken.

V obdobju od 1. 8. do 31. 12. 1985 mora biti proizvodnja višja za 17 %, produktivnost pa za 22 % v primerjavi s prvimi sedmimi meseci. Celotni prihodek je izračunan na osnovi količinskega obsega proizvodnje in znižanja zalog gotovih izdelkov iz skupnega prihodka na planske zaloge, ki so bile opredeljene v letnem planu.

Upoštevane so prodajne cene uveljavljene 1. 9. 1985 in opredeljeni rabati za posamične smeri prodaje.

Prihodek iz znižanih zalog v skupnem prihodu znaša 21,6 milj. din. Zaradi preusmeritve proizvodnje bomo odprodali tudi določene količine žaganega lesa.

Vpliva neplačane realizacije ne predvidevamo in mora biti ob koncu leta v enaki višini ali nižja kot je bila 30. 6. 1985.

Delež prihodka, ustvarjenega s prodajo v izvoz, bo znižan in bo znašal le 4,5 % realizacije.

Poprečni mesečni prihodki od prodaje izdelkov morajo znašati ca. 300 milj. din, kar je za 69 % več kot poprej.

Znižali smo investicijska vlaganja ter obveznosti in zmanjšali povečano amortizacijo. Kot ukrep za znižanje stroškov je tudi znižanje planiranih stroškov za investicijsko vzdrževanje ter prihrankov na gorivu.

V obdobju od 1. 8. do 31. 12. 1985 bi ustvarili 115 milj. din ostanka čistega dohodka za sklade, s katerimi pa ne moremo v celoti pokrivati izgube iz prvih sedmih mesecev, zato predvidevamo negativen rezultat v višini 28.943.000 din. Izgubo bi pokrili ob zaključnem računu z zmanjšanjem davkov in prispevkov za mesec december iz dohodka po občinskih stopnjah SO Radlje in rezervni-mi skladi drugih TOZD LESNE.

Izboljšanja poslovanja ZA TOZD NOVO OPREMO ne moremo pričakovati brez takojšnjega boljšega dela v TOZD, kakor tudi v komerciali, ki spada v TOZD Blagovni promet. Za to bo TOZD Blagovni promet s 15. septembrom 1985 organiziral samostojni del komerciala, ki bo skrbel le za prodajo in nabavo v TOZD Nova oprema. Cilj te organizacijske spremembe je, da osvojimo nazaj del domačega trga, ki smo ga izgubili zadnji dve leti in, da vzpostavimo normalno razmerje med izvozom in domačim trgom.

Nabava mora doseči bistveno podaljšanje plačilnih rokov. Ker se je ponudba v drugem polletju izredno povečala, pričakujemo podaljšanje za 15 do 20 dni.

Skupaj s pripravo dela mora nabava doseči boljše obvladovanje zalog repromaterialov. Vezavo materialov mora zmanjšati na največ 30 dni, istočasno pa prodati ali v lastni proizvodnji porabiti ogromne količine materialov, ki so se nabirali več let in jih trenutno ne rabimo.

Proizvodni plan je izdelan na osnovi prodajnih možnosti za posamezne artikle na domačem trgu in v izvozu in je povečan tako, da bomo morali v obdobju od 9. do 12. meseca ustvariti 40 % več norma ur na dan. Z delom ob prostih sobotah bo ta rezultat nekoliko lažje doseči. Za dosego koli-

činskega plana bo potrebno opraviti čim več pomanjkljivosti v organizaciji in planiranju proizvodnje in vsakodnevne odmike sproti analizirati. Ozka grla v proizvodnji bomo reševali s sodelovanjem s kooperanti tako, da bomo dodatne količine mizar-skih polizdelkov in vzmetnic kupovali pri njih.

Prodajne cene bomo povečali tako, da bomo dosegli cene naših konkurentov. Na izvoznem področju bomo naredili takojšnjo selekcijo in prenehali izvažati izdelke, ki nam tudi po poročunu ustvarjenih deviz ne pokrivajo lastne cene.

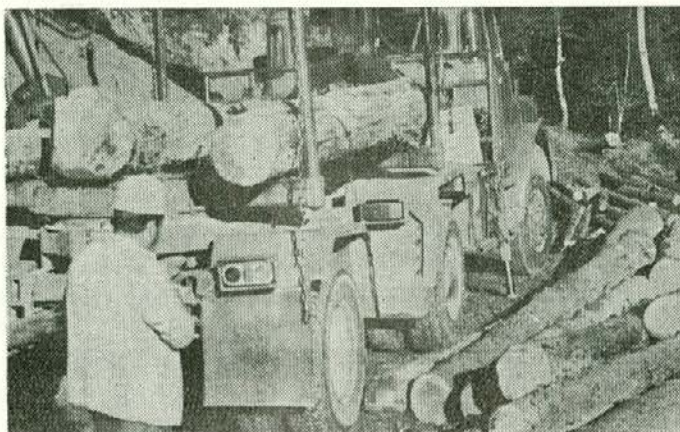
Z ozirom na normalne zaloge izdelkov koncev julija predvidevamo, da bomo proizvodnjo v obdobju od avgusta do decembra v celoti prodali. Zaradi nizke inflacije v zahodnih državah nam inozemski kupci ne priznavajo povišanja cen materialov, za to rentabilnost izvoznih izdelkov pada. Iz tega sledi nesorazmerje med vloženim delom in cenami. Tudi z novimi cenami na domačem trgu dosegamo nižjo ekonomičnost kot podskupina dejavnosti.

Kot bistveni ukrep predvidevamo 5 % znižanje porabe izdelavnega materiala, ker le ta predstavlja v strukturi cene (brez interne devizne premije) 74,36 %.

Obresti od obratnih sredstev smo planirali po drugem trimesečju in znižali za 10 milj. din, osebne dohodke smo planirali 5 % nad junijskimi.

Z vsemi temi ukrepi bi po zaključnem računu še vedno izkazovali izgubo 140.692.000 din.

Čeprav pričakujemo ob koncu leta še vedno veliko izgubo, je tudi ta predvidena na izredno optimističnih predpostavkah. Tako povečano proizvodnjo in komercialne efekte bo izredno težko doseči, saj je kriza na

Merilci so stalni spremljevalci naših šoferjev

Problemi lesne industrije

Ob koncu meseca avgusta so novinarji DELA Jana Taškar, Tine Guzej, Jože Volfand in Ivan Praprotnik obiskali več delovnih organizacij na Koroškem, med njimi tudi našo Lesno. Namen obiska je bil spoznati probleme naše delovne organizacije in seznaniti širšo javnost o situaciji v panogi lesne industrije. Razgovora so se udeležili predstavniki družbenopolitičnih organizacij Lesne, namestnik predsednika delavskega sveta delovne organizacije, direktorja TOZD TP Pameče in TSP Radlje-Podvelka in poslovodni odbor.

Intenzivni razvoj lesne industrije v preteklem desetletju je zahteval velika vlaganja, zato danes skoraj nimamo lastnih obratnih sredstev. V Lesni smo intenzivno investirali tudi v razvoj gozdarske dejavnosti (ceste, telefonija, stroji...). To pa vpliva na dohodek v gozdarstvu in visoko ceno lesne surovine.

Kapacitete v lesni industriji so prevelike, primanjkuje nam surovine, v izvozu dosegamo slabe efekte. Tečaj ni prilagojen dejanskemu stanju in ni učinkovitih izvoznih stimulacij. Tudi sami proizvajalci si delamo težave z medsebojno konkurenco. Vsi proizvajalci v Jugoslaviji nismo v enakem položaju. V ostalih republikah (predvsem v BIH) je cena lesa precej nižja kot pri nas, poslovanje v gozdarski dejavnosti nenormalno, na ta način pa dosegajo nižje cene proizvodov lesne industrije in izrivajo že ustaljene ponudnike s trga, kljub temu da so proizvajalci le-teh kvalitetnejši. Cena pa je danes ključni faktor, ki omogoča prodajo na domačem trgu.

Lesna je v tem trenutku v zelo težkem položaju. Izguba narekuje tudi nizke osebne dohodke, to pa je vzrok pomanjkanja dobrih kadrov. Za hitre preusmeritve skoraj nimamo možnosti, ker je vsa tehnologija uvožena in prilagojena veliki — serijski proizvodnji. Še vedno trdimo, da naš program stavbnega pohištva ni zgrešen, nujno pa bo potrebno urediti razmerja med cenami vhodnih materialov in končnih izdelkov. Domača surovina, les, ne predstavlja v strukturi proizvodov Lesne velikega stroška, glavni stroški so materiali in energija, ki jih kupujemo.

Za stanje, ki je sedaj v Lesni, niso vzrok le objektivna razmerja, veliko je tudi subjektivnega vpliva. V Lesni smo pripravili program ukrepov za izboljšanje poslovanja, ki pomenijo kratkoročno sanacijo izgub, dolgoročno pa moramo najti izhod in zagotoviti perspektivo ca. 3000 članskemu kolektivu.

Predvsem bomo morali skrbeti za čim boljše kvaliteto naših izdelkov, iskati možnosti uvajanja novih proizvodnih programov, vlagati v kadre, zlasti v proizvodnega delavca, vpeljati učinkovit sistem nagajevanja po delu, vlagati v inovacije, priti do bolj učinkovitega sistema poslovne organiziranosti, priti do višje stopnje sodelovanja med proizvajalci programa pohištva in urediti odnose v reprodukcijski verigi.

Predstavniki družbenopolitičnih organizacij so povedali, da vzdušje v temeljnih organizacijah, ki poslujejo z izgubo ni najboljšo in se odraža tudi v nezainteresiranosti za politično delo.

O celotni problematiki lesne industrije boste lahko brali v eni izmed sobotnih prilog DELA.

Ida Robnik

tržišču vedno večja, istočasno pa nam primanjkuje proizvodnih delavcev, na katerih gradimo povečano proizvodnjo. Zaradi izredno nizkih osebnih dohodkov nam delavci dnevno odhajajo. Vsi odmiki od zastavljenih proizvodnih in komercialnih ciljev pa bi nam še povečali negativen rezultat.

TOZD BLAGOVNI PROMET je ob polletju izkazoval negativen rezultat predvsem zaradi visokih zalog in nedosežene planirane svobodne menjave. Ukrepi za boljše poslovanje v drugem polletju so pripravljeni po posameznih enotah in jih delavci TOZD že izvajajo. V prodajnem inženiringu so si zadali naloge, da bodo dosledno upoštevali roke odpreme izdelkov, odstranjevali napake pri vgradnji z dodatno strokovno pomočjo, formirali lastne montažne skupine, pojačali servisne službe, zmanjšali zaloge v nedovršeni proizvodnji, pridobili gradbena podjetja, s katerimi dosedaj še nismo sodelovali in povečali prodajo fco vgradnja individualnemu sektorju.

V prodajnem inženiringu menijo, da lahko na podlagi že sklenjenih prodajnih pogodb pričakujejo količinsko in vrednostno izpolnitev plana do konca leta.

V prodajalnah Drniš in Split, ki sta ob polletju negativno poslovali, bodo formirali lastno montažno skupino, aktivirali vse možnosti in na-

čine prodaje, predvsem prodajo z vgradnjo, zmanjšali zaloge nekurantnih izdelkov in organizirali akcijsko prodajo za zmanjšanje zalog.

Z realizacijo navedenih ukrepov bodo prodajalne ob koncu leta poslovale pozitivno.

Za večjo prodajo preko lastnih prodajalnih moramo v IV. trimesečju realizirati program širitve prodaje, ki vključuje zastopnike na podlagi pogodb o agencijski prodaji in realizirati program ustanovitve novih prodajnih enot.

V skladiščih gotovih izdelkov bo potrebno izboljšati koeficient obračanja zalog in ažurno odpremljati, takoj odpravljati napake pri embaliranju, skladiščenju in odpremi izdelkov ter zagotoviti pokritje vseh stroškov prevoza in skladiščenja izdelkov ter vseh obračunanih obresti za II. polletje s strani TP Pameče, TP Prevalje in TSP Radlje-Podvelka. V kolikor ne bodo poračunane obresti za I. polletje za navedena skladišča, bo TOZD Blagovni promet zaključil poslovno leto z izgubo.

Ostali sektorji prodaje imajo za drugo polletje povečan plan prodaje. Ker proizvodnji TOZD ne bodo dosegli v celoti planiranega dohodka po osnovnem letnem planu, bodo ti sektorji zaključili poslovanje z izgubo.

DELOVNA SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA je ob polletju izkazovala izgubo zaradi nepokrite svobodne menjave dela. V predsanacijske programe temeljnih organizacij, ki so poslovale z izgubo, niso vključile planirane svobodne menjave dela, zato DSSP predlaga solidarnostno pokrievanje obveznosti. Tako bo delovna skupnost do konca leta pridobila planirani dohodek, sama pa bo na osnovi štednje na vseh področjih in omejevanja porabe nekaterih predvidenih stroškov pokrila prekoračitev materialnih stroškov in prištedila na osebnih dohodkih. Posebej bomo analizirali potrošnjo goriva in uporabo službenih vozil in omejili vožnje ter jih uokvirili v planska predvidevanja. Največjo postavko prekoračitev predstavlja energija in razsvetljava, zato bomo v zimski sezoni kurili le v skladu s predpisi oz. proučili možnost, da kurimo sami.

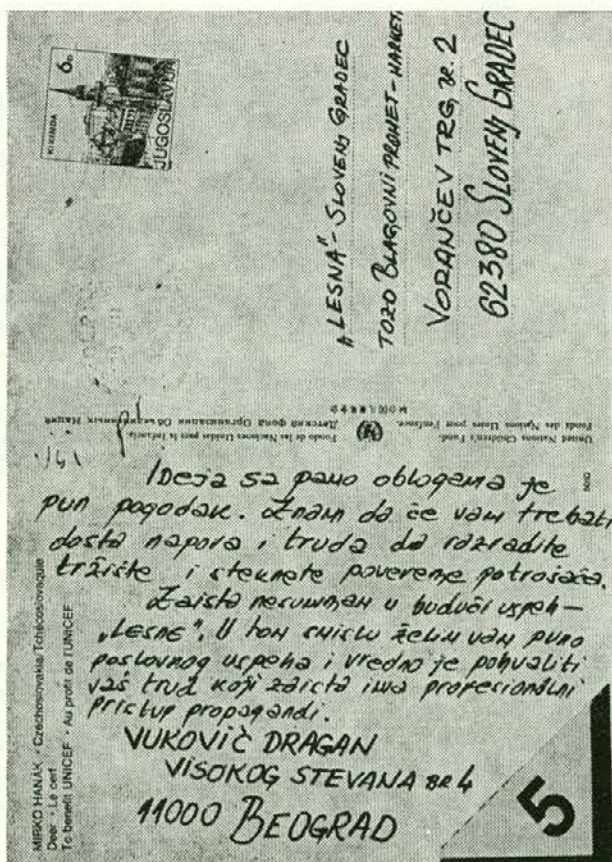
Tudi **DELOVNA SKUPNOST INTERNE BANKE** je ob polletju izkazovala izgubo zaradi nepokrite svobodne menjave, ki bo do konca leta realizirana najmanj v višini planirane. Zaradi stanja v temeljnih organizacijah z izgubo bo interna banka opravila na finančnem področju še več del kot je planirala. Materialni stroški so bili minimalni.

Povzetek iz predsanacijskih programov.
I. R.

AKCIJA EP V LETU 1985 „LESNA“ TO JE PARTNER

Službi za ekonomsko propagando je bila v začetku tega leta dana naloga, da z zunanjim sodelavcem izdela celovit predlog ekonomsko propagandne akcije. Na osnovi tega smo se povezali z »OZEHO« iz Zagreba, ki je ena najboljših propagandnih agencij v Jugoslaviji in katero smo pozitivno ocenili tudi na predstavitvi njene dejavnosti v Slovenj Gradcu.

Na osnovi raziskave domačega trga je bilo ugotovljeno, da končni potrošnik našo delovno organizacijo zelo malo pozna. Zaradi tega bi bilo zgolj reklamiranje naših proizvodov premalo, saj podobne proizvode prodajajo tudi znani proizvajalci Jelovica, KLI, INLES, LIKO, MEBLO... Kupec jih bo kupil prej pri znanem proizvajalcu kot neznanem. Prav zaradi tega je bilo potrebno zelo strokovno in previdno pripraviti program akcij propagiranja naših proizvodov.

70% DICELO

Zrenjanin 21. 07. 1985.

Gospod dr. Jovanović!

Uredništvo javnih informacija na radiju, TV, u štampi, ovih dana prisutan je Vaš reklamni spot "LESNA-to je pravi partner".

Iz tog razloga Vam se upravo i obračun, i molim da me ne razočarate, već da potvrdite da ste zaista "pravi partner".

Ja sam u fazi završne izradnje porodične stambene zgrade i želim ugraditi Vaš INERO program prozorska okna i balkonska vrata. Jednini odmah nailazim na problem nabavke istih jer ih u prodavnici gradbenog materijala nema!

Obrasci su se na vaše stovarište u Beogradu, zatim u Vršcu ali imaju samo neke dimenzije koje meni ne odgovaraju.

Konkretno, trebaju mi sledeće dimenzije:

4 komada prozora (anokrilna okna) dim. 100 x 140 + rolo omarice
1 komada prozora " 60 x 140 + " "
2 komada balkonski prozor " 100 x 220 + " "

Eto sada je na Vama red da opravdate reklamu da ste "Pravi partner" i da mi odgovorite što je važno hitno!

Očekujem da mi se javite i da mi odgovorite gde i kako da nabavim gore pomenute prozore in ako je moguće pošaljite mi račun da izvršim uplatu direktno kod Vas.

Sa drugarstvom pozdravom Vaš

Babić S. Vladislav

Marka Turinskog 82

23000 Zrenjanin

Plan propagiranja je bil sastavljen iz naslednjih akcij:

a) propagiranje proizvodov DO Lesna (okna, vrata, obloge) v revijah na celotnem področju SFRJ (marec, april, maj, junij, julij, avgust),

b) propagiranje proizvodov DO Lesna (okna, vrata, obloge, oblaženo pohištvo, vzmetnice in ležišča) po vseh lokalnih radijskih postajah v SFRJ (junij),

c) propagiranje »Image« Lesna po vseh TV centrih, republiških radijskih postajah in časopisih na področju SFRJ (julij, avgust, september),

d) propagiranje proizvodov DO Lesna (okna, vrata, obloge) v TV centrih, republiških radijskih postajah, časopisih in revijah na celotnem področju SFRJ (september, oktober, november).

Akcije propagiranja proizvodov so bile terminsko zastavljene tako, da so dopolnjevale ena drugo, s tem pa smo ustvarili neprekinjeno propagiranje od meseca aprila dalje.

Da bi lahko spremljali uspešnost akcije, smo uvedli pri oglaših v revijah kupone, na katere smo pripisali: če želite dodatne informacije ali prospektni material, izrežite kupon in ga pošljite na naslov: LESNA Slovenj Gradec TOZD BP — marketing.

Nismo pričakovali, da bo tako velik odziv na propagandne akcije v tako kratkem času. V začetku meseca avgusta so pričele prihajati dopisnice, pisma, dopisi, v katerih so zahtevali ljudje dodatne informacije: kje lahko kupijo naše proizvode, kakšne so cene itd. Konec meseca avgusta smo izdelali grobo analizo uspešnosti akcij in ugotovili naslednje:

— največ dopisov je prišlo na osnovi oglasa v reviji SAM (254 kom.), v reviji Bazar (253 kom.), v reviji NAŠ DOM (85 kom.) itd.,

— največje zanimanje za naše proizvode je na področju srednje Srbije za Vojvodino, zatem severni del Hrvatske od Zagreba do Vojvodine in področje Dalmacije in Črnogorskega primorja,

— največje zanimanje je za stenske in stropne obloge PAMO 47 %, za vrata 28 % in za okna 25 %.

Navedene ugotovitve smo zbrali na osnovi prispele pošte, vendar to še ni celotno merilo uspešnosti akcije. Zaradi tega smo zbrali podatke, kako se to pozna pri prodaji naših proizvodov in kako kupci (trgovska podjetja) ocenjujejo reklamo naših proizvodov.

— Propagiranje proizvodov Lesne je zelo dobro ocenjeno pri kupcih na področju SFRJ, kar se pozna tudi po tem, da se javljajo novi kupci, s katerimi do sedaj nismo poslovno sodelovali. Prav tako se v zadnjem času pozna povečana prodaja v lastnih prodajalnah in ostalih trgovskih podjetjih.

Akcija propagiranja proizvodov DO Lesne še teče (do 11. 11. 1985) in iz dneva v dan prihaja večje število dopisov, dva tudi predstavljamo v Viharniku.

Filip Jelen

REALIZACIJA RAZPISANIH ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO LETO 85/86

V LESNI SMO V TEM SREDNJEROČNEM OBDOBJU REALIZIRALI OD 578 RAZPISANIH ŠTIPENDIJ LE 333 ALI 58 %.

V LETOŠNJEM LETU SMO RAZPISALI 139 ŠTIPENDIJ RAZLIČNIH SMERI IN STOPENJ. V REDNEM IN DATNEM RAZPISU TER V PONOVI TVI RAZPISA ŠTIPENDIJ SMO JIH DODELILI LE 51 %.

OSNOVA ZA DODELITEV ŠTIPENDIJE JE SAMOUPRAVNI SPORAZUM O ENOTNEM UREJANJU KADROVANJA, IZOBRAŽEVANJA, ŠTIPENDIRANJA IN PRIPRAVNOSTI. NA PODLAGI KADROVSKIH POTREB IN KRITERIJEV IZ SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA PREJME ŠTIPENDIJO PROSILEC, KI JE DOSEGEL NAJVIŠJE ŠTEVILO TOČK.

Prav tako kot je bilo značilno za prejšnja leta srednjeročnega obdobja, tudi v zadnjem letu tega obdobja nismo uspeli realizirati vseh razpisanih štipendij. V vsem srednjeročnem obdobju nam je uspelo realizirati 58 % razpisanih štipendij, v letošnjem letu pa nam je od 139 razpisanih štipendij uspelo realizirati 71 štipendij, kar znaša 51 %. Iz izkušenj prejšnjih let vemo, da bo procent realiziranih štipendij še manjši. Poprečno se je v tem srednjeročnem obdobju zmanjšalo število štipendistov še za 10 % (odpoved štipendije, ker jo je prosilec dobil drugje; neuspeh pri študiju...).

Poglejmo, kako smo realizirali razpisane štipendije v Lesni po posameznih usmeritvah za šolsko leto 1985/86.

Srednje šole

V gozdarski usmeritvi smo razpisali 22 štipendij in sicer za smeri:

- gozdar, 14 štipendij
- gozdarski tehnik, 8 štipendij

Štipendije smo dodelili vsem 3 prosilcem v I. letniku in 1 prosilcu v II. letniku smeri gozdar.

Razpis v gozdarski usmeritvi smo realizirali le 18 %.

V lesarski usmeritvi smo razpisali 51 štipendij, in sicer za smeri:

- lesar, 17 štipendij
- lesar široki profil, 22 štipendij
- lesar tapetnik, 5 štipendij
- lesar tehnik, 7 štipendij

V I. letniku lesarske usmeritve nismo dodelili 1 štipendije prosilcu, ki je močno presegel družbeno dogovorjeni OD po članu družine — din 23.589.— in 1 štipendije v smeri lesarski tehnik (prosilec je v III. letniku).

Razpisane štipendije v lesarski usmeritvi smo realizirali 69 % (35 dodeljenih štipendij).

V kovinarski usmeritvi smo razpisali 12 štipendij za smeri:

- oblikovalec kovin — rezkalec
- oblikovalec kovin — ostrilec
- oblikovalec kovin — strugar
- vzdrževalec vozil in strojev — avtomehanik

Vsem 6 prosilcem smo dodelili štipendijo. Razpis smo realizirali 50 %.

V gradbeni usmeritvi smo razpisali 8 štipendij in sicer za smeri:

- gradbinec zidar
- gradbinec tesar
- strojnik gradbene mehanizacije

V tem letu, kakor tudi v preteklih letih, nam ni uspelo realizirati nobene razpisane štipendije.

V elektro usmeritvi smo razpisali 2 štipendiji za smeri: elektricar energetik.

Na razpis se ni prijavil niti eden prosilec.

V tekstilni usmeritvi: smer tekstilni konfeksionar II smo razpisali 2 štipendiji. Na razpis sta se prijavila dva prosilca za štipendijo za smer tekstilni konfeksionar I, ki sta postala štipendista Lesne.

V usnjarsko predelovalni industriji — smer izdelovalec obutve II IV. stopnja — smo razpisali 1 štipendijo. Štipendije nismo uspeli realizirati zato, ker ni bilo nobenih prosilcev.

V agroživilstvu smo razpisali 14 štipendij in sicer za smeri:

- kmetijec
- kmetijski mehanik

Štipendijo smo dodelili vsem 4 prosilcem in sicer za smer kmetijski mehanik 1 štipendijo, za smer kmetijec IV. stopnja 2 štipendiji in 1 štipendijo za SKR program kmetovalec — kmetovalka, gospodinja.

Razpis smo realizirali 29 %.

V ekonomski usmeritvi smer ekonomski tehnik smo razpisali 5 štipendij. Na razpis se je prijavilo 38 prosilcev. Po kriterijih iz SaS Lesne o enotnem urejanju kadrovanja, izobraževanja, štipendiranja in pripravnosti se dodeli štipendija v tej kot v drugih usmeritvah prosilcem, ki dosežejo najvišje število točk.

Razpis smo realizirali 100 %.

V računalniški usmeritvi v smeri programerska oprema smo razpisali 2 štipendiji. Izmed 6 prosilcev sta prišla v izbor kot štipendista prosilca, ki sta dosegla najvišje število točk. Razpis smo realizirali 100 %.

Prav tako smo izvedli po že omenjenih kriterijih iz SaS o enotnem urejanju kadrovanja, izobraževanja, štipendiranja in pripravnosti izbiro štipendistov v smeri gozdarski in lesarski tehnik na podlagi razpisa štipendij v lanskem šolskem letu (1984/85).

V gozdarski usmeritvi ni bil težek izbor in sta bili dve razpisani štipendiji dodeljeni. Dodelili smo še eno dodatno štipendijo edinemu preostalemu kandidatu zato, ker smo, kot sem že omenila, razpisali v šolskem letu 1985/86 22 štipendij, realizirali pa le 4 in pričakujemo deficit gozdarskih tehnikov v srednjeročnem obdobju 1986—90.

V lesarski usmeritvi je bil težji izbor v smeri lesarski tehnik na podlagi 4 razpisanih štipendij v šolskem letu 1984/85. Dodelili smo štipendijo prosilcem, ki so dosegli najvišje število točk po že omenjenem SaS. Na podlagi dodatno izkazane potrebe v TOZD Blagovni promet smo dodelili 1 dodatno štipendijo prosilcu, ki je dosegel najvišje število točk.

Višje in visoke šole

V gozdarski usmeritvi smeri: diplomirani inženir gozdarstva smo realizirali 5 razpisanih štipendij 100 % na podlagi že omenjenega SaS in izkazanih kadrovskih potreb. Na razpis se je prijavilo 11 prosilcev.

V lesarski usmeritvi smeri: diplomirani inženir lesarstva smo razpisali 7 štipendij. Štipendije smo dodelili vsem 6 prosilcem. Razpis smo realizirali 86 %.

V ekonomski usmeritvi smo razpisali 3 štipendije in sicer za smeri:

- komercialna dejavnost — višja šola
- denarništvo in finance — višja šola
- ekonomska informatika — višja šola

Na razpis se je prijavilo 11 prosilcev za štipendijo. Razpisano štipendijo v smeri komercialna dejavnost smo dodelili štipendistki, ki bo prejela štipendijo iz Titovega sklada (kjer so zahtevnejši pogoji).

Štipendijo v smeri denarništvo in finance smo dodelili prosilcu, ki je dosegel najvišje število točk.

Štipendije v smeri ekonomska informatika še nismo dodelili.

Vsem prosilcem, ki so se sicer že opredelili za smer študija in stopnjo, dajemo ponovno možnost, da se prijavijo na razpis z izjavo, da se po I. letniku vpišejo v razpisano smer in stopnjo.

V kovinarski usmeritvi proizvodno strojništvo na VII. stopnji je bila razpisana 1 štipendija. Prosilci, ki ni izpolnjevala posebnih pogojev iz SaS, štipendija ni bila dodeljena.

V računalniški usmeritvi, kjer sta bili razpisani 2 štipendiji v dveh smereh, sta bili dodeljeni štipendiji dvema prosilcema.

Zaradi nepodeljenih štipendij v določenih usmeritvah je odbor za kadrovske politike Lesne podaljšal razpis štipendij. Prošnje je sprejemal izobraževalni center do 1. 10. 1985.

Višina štipendij je trenutno v I. letniku:

- srednje šole din 5.731.—
- visoke šole din 7.761.—

V naslednjih letih je v srednji in visoki šoli višina štipendije odvisna od učnega uspeha, doseženega v preteklem letu.

Marija Sekirnik, dipl. inž. gozd.

INOVATOR LETA 1984 V PANOGI GOZDARSTVA — AVGUST KREBL

Republiško priznanje je prejel v Lipici, zvezno priznanje sindikata dejavnosti gozdarstva za najboljšega inovatorja pa mu je bilo podeljeno v Sremski Mitrovici na državnem prvenstvu gozdarjev.

Pred šestimi leti se je zaposlil v TOZD Transport in servisi kot vodja proizvodnje. Pred tem je delal v Metalni Maribor in na šolskem centru na Ravnanah, od koder je prišel k nam. Zanimanje za kreativnim delom ga je pripeljalo v našo TOZD, kjer je način dela bolj obrtniški in daje več možnosti za razmišljanje, izpopolnjevanje in kreativno delo.

Spoznaval in proučeval je gozdarsko mehanizacijo. Pred tremi leti, ko so v TOZD zaradi uvoznih omejitev začeli razmišljati o izdelavi lastnega stroja, je z inovacijskimi rešitvami, ki so bile plod proučevanj in razmišljanj skupine delavcev nastal Transvit oziroma gozdarska žičnica VVS-1500. Tehnologija izdelave tega stroja — ohišje sklopke za spajanje motorja in menjalnika ter sistem ročičnega mehanizma za upravljanje celotne naprave je inovacijsko delo Avgusta Krebla.

Kot vsak inovator, je tudi Avgust prepričan, da človek ničesar ne more narediti čisto sam, da je za realizacijo novih idej potrebna skupina zainteresiranih, dela večinih ljudi.

V TOZD Transport in servisi pa imajo delavci posluh in želijo napredek. Dnevno se srečujejo s problemi, ki jih je treba hitro rešiti, rezervnih delov pa vedno ni na razpolago. »Zato je marsikdaj treba improvizirati, kakšno stvar predelati, izboljšati,« je dejal in nadaljeval, »tudi transvit je rešitev več delavcev TOZD; sodeloval je konstrukcijsko razvojni oddelek, priprava dela, vsak je rad prispeval svoj delež z željo, da bi izboljšali gozdarsko mehanizacijo in olajšali delo gozdarjem.

Že v prejšnjih letih je bilo v naši TOZD več izboljšav, posebno pri avtomobilih, ki pa niso bile zabeležene. Tudi na naših žagah smo marsikaj naredili, ki so tudi neke vrste tehnične izboljšave, predvsem pri transporterjih.

Na vprašanje, ali je vloženo delo inovatorja tudi plačano, je rekel: »Poleg rednega dela ni možno realizirati še novih idej, zato sem veliko delal tudi doma. Pri tem pa ne gre za plačilo, niti za priznanje. Rad imam svoj poklic in najbolj sem zadovoljen, ko vidim, da je rešitev prava in stroj usposobljen. Priznanje bi si zaslužilo še veliko delavcev; pri izdelavi Transvita je ogromno prispeval sodelavec Drago Pogorelec.«

Govorila sva tudi o akciji Predlagaj nekaj koristnega, ki je bila letos prvič organizirana v Lesni. Avgust meni, da bi morala biti ta akcija bolj spontana

Avgust Krebl

in da bodo v daljšem obdobju take akcije gotovo dosegle svoj namen. V tej akciji smo dobili tudi več predlogov, ki v tem trenutku niso izvedljivi, največ pa je vreden tak predlog, ki ga lahko takoj realiziramo.

Ob koncu najinega razgovora je zaželel vsem inovatorjem čimveč uspeha, vsak delavec Lesne pa naj po svojih možnostih čimveč prispeva za napredek ter boljše in lažje delo.

Razgovor vodila:
Ida Robnik

ŽAREK SONCA V TEMO

Pisalo se je leto 1929. Mraz je neusmiljeno pritiskal, ko sem srečna stopala pred oltar. Komaj 17 let mi je bilo. Mlada sem bila, a polna iskrene ljubezni in življenjske moči. V zakon sem šla z njim, ki sem ga tako srčno ljubila, svojega Franca. Slabi časi so bili to. Kmalu je odšel in me zapustil samo z vsem delom in skrbmi. Kmetija je bila velika, dela veliko, denarja pa nič. Takrat sem posekala stari hrast, ves je bil posušen. Kako žal mi je bilo za to drevo. S težkim srcem gledam, kako danes sekajo les in nič jim ni žal. Ne vedo, da je treba les čuvati za slabe čase. Ja, danes so dobri časi. Nikoli nismo imeli toliko kot danes — ne kruha, denarja, ne mesa. Ne, včasih si nisem mogla privoščiti en deci, danes pa si lahko. Včasih je bilo meso le v nedeljo in za praznik. Danes, danes pa je drugače. Srečna sem, da je tako.

Ja, težko sem ga čakala, da pride od vojakov. A kaj, ko je ostal le kratek čas.

Ostal je nekaj let in rodila sem dve hčerki. Vse prehitro so ga odpeljali v zapor. Trepetala sem zanj, saj so v Mariboru streljali talce vsak dan. Kako sem se bala, ko so bombardirali Maribor! Znanci so prihajali domov, le nje ga ni bilo. Iskala sem ga in jokala, a zaman. Lepega dne pa je prišel in bila sem srečna. Tako so tekla mirna leta najinega skupnega življenja. Hčerki sta se poročili, prišli so vnuki. Bolezen se je splazila v njegovo telo, ne da bi vedela kdaj. Preveč je bilo dela, preveč skrbi, na bolezen ni bilo časa misliti. Poleti 1979 nas je obiskala sosedova hči. Sedeli smo v kuhinji in se pogovarjali o vsem mogočem, vprašala me je: »Mati, kako ste vzdržali v zakonu 50 let?« Nasmejala sem se in dejala: »Živci, živci so potrebni!« V srcu pa pomislila: »Ne, saj ni mogoče, da je minilo 50 let! Zame je to le trenutek.« Obrnila se je k njemu in tudi njega vprašala, kako je šlo vseh petdeset let. Sklenil je ka-

zalca obeh rok in ji pokazal roke ter dejal: »Vidiš, tako morata biti dva! Eno telo in dve sklenjeni roki. Vidiš, puža, tako je to!« Oh, kako srečna sem bila. Vedela sem, da je tudi njemu minilo 50 srečnih let. Nič zato, če sva oba stara, le da imava drug drugega. Nič zato, če me kar naprej krega in mu ni nič po volji, vem, da brez mene ne more živeti. Žal pa me bolezen ni vprašala za moje srčne želje, 1984. leta mi je vzela moža.

Del mene so položili v hladno zemljo, vzeli so mi življenje in pustili, da delam in gledam sonce, ki ne sije več svetlo in toplo. Odšel je in z njim moje srce. Ostala sem sama, tako zelo sama. Vnuč je prevzel posestvo. Še vedno delam po svojih močeh, saj ljubim polja in travnike. Nikogar ni, ki bi mi dal toplo besedo, nikomur nisem več potrebna, nihče ne čaka name, moja sreča spi v grobu.

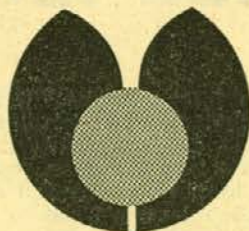
Le majhen žarek je, ki mi daje moči, da živim. Komaj dve leti in pol stara pravnučinja me potrebuje. Ko potisne svojo drobno ročico v mojo robato dlan, vem, da je vendarle še nekaj, za kar je vredno živeti.

L. S.

KOROŠKA KMETIJSKA
ZADRUGA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

PRILOGA ZA KMETIJSTVO

LETO V — ŠTEVILKA 10

OKTOBER 1985

POŠTNA PLACANA

KAJ SI LAHKO OBETAMO V LETU 1986

Za kmetijstvo se novo leto (naslednje) začne že v jeseni. Ko pospravimo letino, že razmišljamo in planiramo za sledeče leto. Z jesensko setvijo in pripravo zemlje za splošno setev praktično začnemo novo pridelovalno leto.

Nič kaj rožnato ne izgleda. Težave v kmetijstvu so značne, za naše hribovske razmere pa še prav posebej. Cenovna razmerja so za večino naših pridelkov, zlasti pa še za mleko in meso, čedalje slabša. Cene kmetijskim potrebščinam (gnojila, semena, zaščitna sredstva, krmila, gradbeni material, kmetijska mehanizacija, energija) veliko hitreje rastejo kot cene našim pridelkom. Poleg tega pa smo odvisni še od muhavosti vremena (suša, toča, preveč moče). Povrh pa se denar (kredit) še pospešeno draži veliko hitreje kot cene pridelkom. Inflacija se vedno bolj bohoti. Nič čudnega, da smo v letošnjem letu v tržni pridelavi mleka in mesa nekoliko zaostali v primerjavi z lanskim letom. V obdobju januar-avgust smo odkupili:

	1984	1985	indeks	plan 1985	izpolnitev plana v %
1. — mleka - skupaj					
v 000 l	6.707	6.758	101	10.426	65
— Dravograd	797	856	107	1.370	62
— Prevalje	1.825	1.891	104	3.000	63
— Slov. Gradec	4.085	4.011	98	6.056	66
2. klavne živine —					
skupaj ton	829	823,5	99	1.293	64
— Dravograd	180,3	206,5	115	284	73
— Prevalje	259,4	260,5	100	434	60
— Slov. Gradec	389,3	356,5	92	575	62

Kot izgleda, bomo do konca leta komaj ujeli količine tržnih viškov, ki smo jih dosegli lani. V tem obdobju bi morali imeti že blizu 67 % plana izpolnjenega. Čeprav je res, da v kmetijstvu ni mogoče tako natančno »planirati« po mesecih, pa je očitno, da le zaostajamo. Škoda je na naši strani. Z manjšo tržno proizvodnjo se nam zmanjšuje dohodek. Nekateri stroški pa so kljub temu enaki, neglede na to, koliko pridelamo in prodamo. Davek, zavarovalnina, socialno in zdravstveno zavarovanje, vračanje kreditov, vzdrževanje mehanizacije itd., so stroški, ki se nič ne zmanjšujejo, če tudi manj pridelamo ter manj iztržimo.

PRILOGA ZA KMETIJSTVO izhaja mesečno. Prilogo izdaja KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS Slovenj Gradec in je sestavni del Viharnika.

Ureja uredniški odbor. Glavna urednika Rok Gorenšek in Jože Krevh

Naslov: KKZ Slovenj Gradec, Celjska c. 7, Uredništvo priloge za kmetijstvo, telefon 842-341.

Klišeji in tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, 1985.

Zato nič ne pomaga, »jamrati« na pragu novega kmetijskega leta, ampak je potrebno storiti vse, kar je v naših močeh, da zboljšamo gospodarske razmere in v največji meri izkoristimo vse znanje in izkušnje kmetijske stroke, da bomo več pridelali z najmanjšimi možnimi stroški in napor. Tako ravnajo povsod v kmetijsko naprednejših deželah.

Na zboljšanje splošnih gospodarskih pogojev za kmetijstvo seveda nimamo veliko vpliva, na nekatere zadeve pa vendarle. Da bi omilili neugodne cenovne razmere in višje stroške pridelovanja v naših hribovskih razmerah, predlagamo vsem koroškim občinam, da uvedejo 1 % prispevek za občinske intervencijske sklade. Pri tem lahko veliko pomagajo kmetje, člani delegacij v občinskih skupščinah. Prav tako menimo, da bi morali biti bolj aktivni in vztrajni vsi naši delegati v republiški skupščini, ko gre za kmetijsko politiko. Seveda pa je dolžnost strokovnih služb vseh naših zadružnih organizacij, da pravočasno pripravijo utemeljene in tehtne predloge za vse naše delegate. Morda kdo poreče: »Kaj fantaziraš, saj vse skupaj nič ne pomaga«. Pa ni res! Ničesar nam ne bo ponujeno in podarjeno, vse si je bilo in si bo treba priboriti z vztrajnostjo in doslednostjo ter s pretehtanimi predlogi. Na tem mestu bi veljalo poudariti, da je nujna tudi večja zavzetost vseh naših članov zadružnih svetov in delavskega sveta. Samo strokovni delavci po zadružnih organizacijah ne morejo storiti veliko, če ni ustrezne zavzetosti vseh članov zdruge, še posebej (Nadaljevanje na 2. strani)

Po čem bo mleko jutri, foto: R. G.

ŽENE ZADRUŽNICE TZO LEDINA NA DOLENJSKEM

Tako kot že osem let doslej, se je za žene — zadružnice iz TZO »Ledina« tudi letos organizirala enodnevna strokovna ekskurzija. Pri sestavljanju programa je sodeloval odbor kmečkih žena. Pot pa nas je tokrat vodila skozi Ljubljano na področje kmetijske zadruge Stična in do Šmarjeških toplic.

Zaradi številnih prijav je bila ekskurzija izpeljana v treh terminih in sicer 2., 9. in 12. julija, udeležilo pa se je 230 žena. Pot nas je najprej vodila v Ljubljano, kjer smo si ogledali obrate ljubljanskih mlekarn. Tako so se žene seznanile s celotnim procesom predelave mleka; od sprejema na rampi do polnje-

nja v vrečke in tetrapak ter predelavo v jogurt. Najbolj zanimiv je bil seveda obrat s sladoledom in lučkami, saj so jih tudi pokusile.

Po prihodu v Stično smo si skupaj s pospeševalko tamkajšnje zadruge tov. ROJEC Mileno ogledali znamenitosti Stične. Obiskale smo Jurčičevo rojstno

(Nadaljevanje s 1. strani)

pa tistih, ki so jim zaupane samoupravljalne dolžnosti. Veliko pričakujemo od mlajših, ki v tem času prevzemajo kmetije. Dobro vzornike imajo pri »starejših zadružnikih«. V vseh zadružnih organizacijah poznamo starejše, zelo prizadevne kmete zadružnike, ki so že v letih 1948/49 v veliko težjih razmerah ustanavljali in obnavljali zadružništvo pa so še danes zavzeti zadružni aktivisti pri reševanju skupnih kmetijskih zadev.

Tudi pri uvajanju intenzivnejših načinov pridelovanja zaostajamo. To pa je v glavnem v naših rokah. Poglejmo podatke!

V letu 1984 so po posameznih zadružnih organizacijah oddali na 1 hektar kmetijske zemlje sledeče količine mleka (oddano klavno živino smo preračunali v mleko v razmerju 1 kg žive teže je 7 l mleka):

— Dravograd	1056 litrov
— Ravne na Koroškem	1043 litrov
— Slovenj Gradec	1236 litrov

poprečno 1139 litrov

Razlike med občinami niso toliko pomembne, važno je to, da imajo v sleherni občini že precejšnje število kmetij, ki v podobnih pogojih dosegajo tudi do 4000 l in več mleka po hektaru, ali pa kmetije, ki oddajo po hektaru nad 400 kg žive teže klavne živine. Vsi in povsod seveda ne morejo dosegati takih uspehov. Upoštevati je treba višinski položaj kmetij, lego, strmino itd. Naše visokogorske kmetije v Javorju, Koprivni, na Ojstrici, Pohorju, Kozjaku, Završah, Razborju ne morejo pridelati toliko kot ravninci v dolinah. Velja pa za vse: le zboljšanjem pridelovanja lastne krme bomo dosegli večji napredek v živinoreji, to pa pomeni:

- izdatnejše gnojenje na podlagi kemičnih analiz zemlje, da ne bomo trosili nesmoterno;
- zgodnja košnja in silirati čimveč travne mase;
- zadostno in uravnoteženo krmljenje;
- uvajanje nadzorovane pašne;
- reja odbrane živine z večjo rejnostjo in mlečnostjo.

Tudi v pridelavi na njivah se da doseči več. V popolnoma enakih pogojih smo letos pridelali na kmetijah od 2800 kg do preko 6000 kg pšenice po hektarju. Ponovno smo se lahko prepričali, da je pridelek pšenice odvisen od:

- dobre priprave zemlje
- pravilne izbire semena in sorte
- skrbne in pravočasne setve
- zadostnega gnojenja
- ustrezne zaščite posevka pred boleznimi in škodljivci.

Vsak zase se lahko vprašamo, tako na kmetijah kot v zadružnih ekonomijah, ali smo storili vse, kar nam priporoča stroka. Letošnji pridelki silažne koruze in tudi koruze za zrno so bili v glavnem povsod dobri. Pa vendar so posevki koruze v septembru pred pospravljanjem izgledali zelo različno. Že med sosedi v popolnoma enakih pogojih so na izgled precejšnje razlike. Tudi za dober pridelek koruze velja isto kot za pšenico. Za koruzo pa je še posebej pomembno, da izberemo pravilno sorto glede na zrelostni razred. Večinoma se odločamo za prepozne sorte, ki na izgled zrastejo visoko, storži kot najpomembnejši hranilni del pa do siliranja v naših klimatskih razmerah ne dozori do ustrezne zrelosti.

Pri nas v kmetijstvu, kot temu pravimo tehnološko, zaostajamo. Naši severni sosedi v Avstriji, na Bavarskem, v podobnih naravnih razmerah dosegajo pri žitih, krompirju, koruzi, na travnikih poprečno za 30—50 % višje hektarske

pridelke. Poprečno namolzejo po kravi preko 5000 l mleka. To vse samo zaradi bolj dosledne uporabe vseh strokovno preizkušenih ukrepov: od skrbne obdelave zamlje, setve, zadostnega gnojenja in zaščite posevkov ter pravočasne košnje in masovnega siliranja ter urejene pašne na obsežnih travnatih površinah v hribih; v živinoreji pa z zadostnim krmljenjem s kvalitetno domačo krmo in rejo visokoproduktivne rodovniške živine kombiniranih pasem. Pri tem pa porabijo na 1 liter pridelanega mleka ali na 1 kg prireje klavne živine manj krmil kot pri nas.

Za našo spodbudo je treba povedati, da podobne pridevalne in rejske uspehe dosegajo tudi naše nekatere kmetije. Povsod, v Prevaljah, Dravogradu in Slovenjem Gradcu imamo kmetije z nadpoprečnimi pridelovalci in uspehi, kmetije, ki se lahko merijo z avstrijskimi ali nemškimi. Ključ do uspeha je v umni uporabi sodobnih strokovnih ukrepov. Povsod so uspehi: v ravnini pa tudi v hribovskem svetu.

Vse naše kmetije so praktično dobro opremljene s kmetijsko mehanizacijo. Posodobili smo hleve, zgradili tudi že precej silosov. Skratka imamo osnovo za produktivnejšo kmetovanje. Poglejmo koliko:

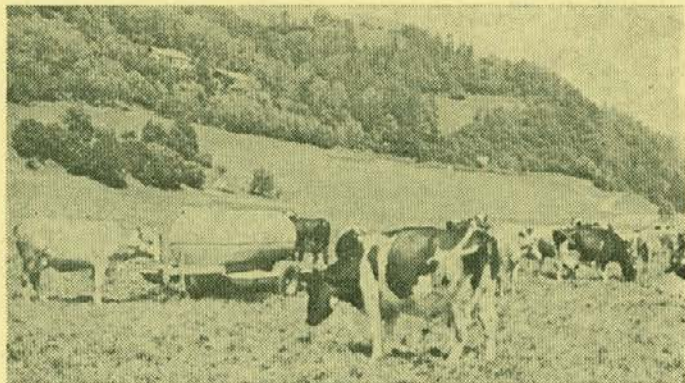
število traktorjev	število moderniziranih	
	hlevov	stojlišč za govedo
»ODOR« Dravograd	301	230
»TRATA« Prevalje	560	500
»LEDINA« Slov. Gradec	806	312
SKUPAJ:	1.667	1.042
		2.270
		3.620
		4.560
		10.450

V moderniziranih hlevih in mehanizaciji je veliko denarja in dela preteklih let. Vse to moramo bolje izkoristiti, za večjo pridelavo, za obilnejši dohodek.

V Kmečkem glasu so pravočasno objavljani vsi potrebni strokovni napotki za boljšo in večjo pridelavo.

V vseh zadružnih organizacijah pa smo na voljo strokovni delavci, da svetujemo in pomagamo pri odločitvah v pridelovanju. In sedaj je čas za odločitve, za dobre in uspešne odločitve, za obilnejšo letino v letu 1986.

Ivan URŠIČ, dipl. ing. agr.

Žeja na Poljani, foto: R. G.

vas Muljavo, kjer je največja pozornost poleg Jurčičeve rojstne hiše veljala Krjavljevi koči. Te dni so namreč na prireditvenem prostoru poleg nje domačini igrali Desetega brata.

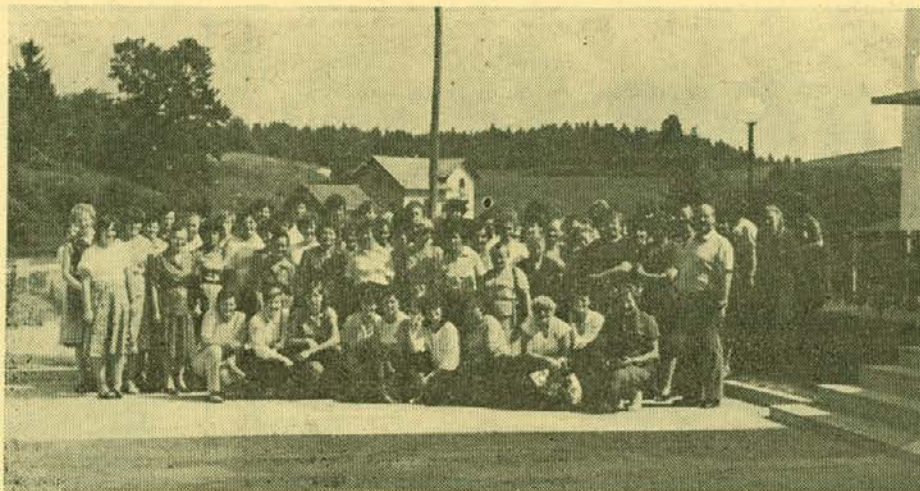
Zelo zanimiv je bil ogled stiškega samostana, kjer nam je 80-letni pater Simon očrtal zgodovino samostana, ki letos praznuje 850 letnico. Ob razkazovanju prostorov seveda ni pozabil omeniti koristnosti čajev in zdravilnih zelišč, ki jih priporoča v svoji knjigi »Zdravilna zelišča« in pravi, da je ravno zaradi njihove rabe dočakal tako visoka leta čil in zdrav.

Za strokovni del ekskurzije so nam pripravili še ogled ene od usmerjenih kmetij (vsaka skupina je bila na drugi kmetiji), kjer so nam gospodarji radovalno razkazovali svoja gospodarska poslopja z novozgrajenimi hlevi, ki jih napljujejo pretežno pitanci. Kmetije, ki smo jih obiskali, so namreč v glavnem usmerjene v pitanje živine in pridelovanje krompirja. S prirejo mleka so se začeli ukvarjati šele zadnji dve leti, ko so v bližini organizirali odkup mleka oz. postavili zbiralnico. Seveda so žene z gospodarji pokramljale še o tem in onem, presenečene pa so bile nad njihovo gostoljubnostjo, saj so nas ob odhodu bogato pogostili. Polni vtisov smo končno zavili v domačo gostilno »Štorovje« v Sentvidu pri stični, kjer je po napornem dnevu prijalo dobro kosilo in še boljša domača kapljica.

Za zaključek smo se zapeljali še do Šmarjeških toplic, kjer je bilo možno kopanje v zaprtem in zunanjih bazenih s termalno vodo.

Ob koncu lahko zapišemo, da je ekskurzija uspela, da smo veliko videle, obiskale kraje in ljudi, ki jih drugače ne bi, med potjo pa se o tem in onem pogovorile, za dobro voljo pa tudi zapele.

DANICA ONUK; ing. agr.

Druga skupina žena pred gostilno »ŠTOROVJE«, foto: D. O.

Za slovo še posnetek iz Šmarjetskih toplic, foto: D. O.

REPNIK JOŽEFA
1905—1985

Repnik Jožefa, p. d. Šavčeva iz Pameč, je bila roj. leta 1905 pri Zg. Kavdeku v Pamečah. Kmetije so bile sosednje in tako se je preselila le čez hrib in potok k svojemu bodočemu možu Ivanu. Gospodarila sta na kmetiji visoko v hribih. Delo je bilo zelo težavno in naporno. A za trud pa

sta bila bogato poplačana z otroci.

Pokojna Šavčeva mama je rodila kar 15 otrok, od teh so ji štirje kar majhni umrli. Enajst otrok pa je vzredila in vzgojila v odrasle, a smrt ji je od teh že zopet odvzela tri sinove (eden od teh je padel v NOV). Sama pa je bila že nekaj let vdova. Borila pa se je tudi že s težko boleznijo, ki pa je s časom le popustila in zdravje se ji je vrnilo. Kljub starosti pa je še sama zelo rada hodila po opravkih v Slovenj Gradec in bližnji okolici.

Tako se je tudi 25. 7. 85 odpravila z doma in se do 9. 8. 85 ni vrnila. Naša srca ne morejo doumeti, kako se je zla usoda — smrt tako tragično poigrala z njenim življenjem. Nit življenja ji je utrjala v temačni grapi, daleč — obenem pa tako blizu njenih najdražjih otrok.

Celih 14 dni so srčno upali, da se bo vrnila kot

vedno doslej. A vendar tokrat so upali zaman.

Draga teta, ko ste bili pred dobrimi tremi tedni pri meni s prošnjo in željo, da pišem in izvem točne podatke po vašem pokoj. sinu, ki je umrl v Leobnu v Avstriji. Želeli ste obiskati njegov grob. Na družinski grob v Pamečah pa napisati njegovo ime.

Moj dolg je danes Draga teta do Vas, da Vam mrtvi povem in sporočim, da sem pisal njegovi ženi in odgovor že prejel, ko je bilo Vaše materinsko srce že strto, izmučeno telo pa ležalo mrtvo v globokem Šrbrnjakovem grabnu.

Nepojasnjeno je, kako je zašla v ta graben in bo ostala za vedno skrivnost.

Draga Šavčeva mama, odpocijte si in mirno počivajte v domači zemlji na sončnem pameškem pokopališču.

Tone

Janet Anton »Mlatej« z Brdinj

Globoko čuteč in vesel človek je bil rajni Anton Janet p. d. Mlatej z Brdinj pri Kotljah. Bil je dober gospodar, sosed, mož, oče in prijatelj. Rad je prepeval, ljubil je lepo narodno pesem. Bas je bil njegov glas. Če bi bil lahko šel v šole zaradi svojega glasu, bi lahko postal kaj več. Toda tudi kot kmet, zadrugnik in kooperant koroške kmetijske zadruge TZO »TRATA« Prevalje in še poprej hotuljske kmetijske zadruge je pokazal, da mu je ljubezen do domačije — do Mlatijeve kmetije globoko v srcu, je v vsej njegovi biti in vsem njegovem življenju. Tudi v partizanih, ko se je boril za našo svobodo, je to že dokazal, pozneje pa se je tega v življenju tudi držal.

Hvala ti, Mlatej, za vse.
ROK GORENŠEK

Zaslužnemu zadrušniku in prijatelju v spomin!

Letos 23. julija smo v Šmartnem pri Slovenj Gradcu pokopali tragično umrlega, komaj 61 let starega aktivnega zadrušnika in prijatelja FRANCA BARLA.

Bil je ustanovni član splošne kmetijske zadruge Šmartno, ves čas njenega delovanja član samoupravnih organov, po združitvi v skupno zadrugo Slovenj Gradec, je kontinuirano deloval v njenih organih in bil dve mandati dobi predsednik zadruškega sveta in to v času najtežjih pogojev gospodarjenja v zadrugah.

Z njim na čelu in z našimi brezkompromisnimi stališči smo naše pravice dosegli in bili v takratnih časih vzor vsem slovenskim zadrušnikom.

Po ustanovitvi koroške kmetijske zadruge je pokojni BARL tudi v njenih organih aktivno sodeloval in bil med kmeti zadrušniki visoko cenjen kot dober upravljalec. Njegove tehtne in argumentirane besede, izostren čut za človeka-pridelovalca, je pri vseh sodelujočih vzbujala spoštovanje in mu dvigala ugled.

V času svojega plodnega delovanja v zadrušništvu je tudi aktivno deloval v organih občinske skupščine, predvsem v zboru proizvajalcev kmetijske skupi-

ne. Tudi tu je soustvarjal ugodno klimo za razreševanje perečih vprašanj kmetijstva in zadrušništva.

Pokojni BARL je kmet postal po sili razmer, ki mu jih je vsilila druga svetovna vojna. Okupator mu je preprečil šolanje na učiteljski šoli v Mariboru in ga vpregel v svoj vojaški stroj. Ker je bil njegov starejši brat Ivan borec v NOV, Franc ni tako imel nobene možnosti, da pride domov na dopust, da se iz tega izvleče in je tako moral skozi pekel pri Monte Casinu v Italiji, od koder je prišel v angleško vojno ujetništvo od tam pa po končani vojni domov ter se takoj vključil v obnovo porušene domovine.

Z vso mladostno vnetostjo se je posvetil kmetovanju na razmeroma majhni kmetiji, jo preurejal in posodabljal, da mu je tako dajala možen vir preživetja družine. Življenje mu ni bilo lahko, vendar ga je znal živeti. Njegov velik smisel za družabnost in njegova naravna inteligenca sta mu pridobila velik krog prijateljev.

Šmarčani in mi kmetje zadrušniki smo z njegovo smrtjo veliko izgubili. Izgubili smo človeka, ki je ves čas svojega delovanja odločno podpiral prizadevanje za napredek in pravične odnose med ljudmi.

Ko bomo kjer koli zbrani, sedaj žal brez njega, bo on v duhu z nami. Njegove poštene in dobronamerne ideje nam bodo koristno napotilo za naše delovanje v skrbi za lepšo bodočnost ljudi, ki kljub težkim življenjskim pogojem ohranjajo prelepo podobo kmečkih domačij pod Kremžarico—Kopo—Plešivcem in Graško goro.

Ivan Čas

MARJETA KREVEH
1891—1985

Zdi se mi prav, da predstavim Marjeto Krevh p. d. Mrzilovo mamo, babico in prababico, iz Trobelj pri Slovenj Gradcu.

V mes. avgustu smo jo v 95. letu starosti pokopali na starotrškem pokopališču.

Rodila se je leta 1891 na Pačnikovi domačiji v Tolstem vrhu pri Mislinji, in sicer v številni kmečki družini s 16 otroki. Po končani osnovni šoli je delala doma na kmetiji in tako že takrat vzljubila zemljo in delo. Leta 1912 se je omožila na Mrzilov grunt, ki se razprostira na obronkih vasi Troblje ali tovarne GORENJE FECRO, hišo pa prekriva mogočna košata stara lipa, ki v poletnih dneh daje pravi senčni hlad.

Z možem Ferdom sta težko gospodarila, ker je bilo delo na kmetiji v tistih časih zelo težko in naporno. Delati je bilo treba vse ročno in z vprežno živino. Največkrat sta bila koš na hrbtu in korb na glavi glavno nosilno sredstvo. A bila sta vsekakor srečna in zadovoljna.

Rodilo se jima je štiri najst otrok. Štirje so kar majhni umrli, saj takrat ni bilo tako poskrbljeno za matere in otroke kot pa danes. Otroke je vse po vrsti rodila kar doma, brez vsakega zdravniškega posega in porodniškega dopusta. Pred njo je bilo samo delo in skrb, kako prehraniti deset malih lačnih ust. Otroci so odrasli ter bili kar hitro v pomoč drug

drugemu. S tem se je delo na kmetiji izboljševalo. Pridno so delali vsi, sama pa je garala od ranega jutra do pozne noči. Kljub številni družini, za katero se je vsa razdejala, je našla čas tudi za svoje sosede in jim pomagala po svojih močeh.

V njeno hišo pa so ob večernih urah zelo radi prihajali reveži, ki so prosili živeža od hiše do hiše. Pre-nočišče jim je nudila v hlevu ali na skednju, saj v hiši zaradi številne družine ni bilo več prostora. Deležni so vseeno bili večerje, zajtrka pa še kos kruha za na pot. Kako je bila dobra in radodarna, kaže tudi podatek, da je bila kar trideset let otrokom botra.

Tudi vojna, prva svetovna in druga še hujša, sta ji delale skrb in težave. Strašno je žalovala za svojimi sinovi, ki so se morali vojne aktivno udeležiti. Na vrata so trkali tudi partizani. Nikoli pa niso odšli lačni in žejni. Žganci, mleko, kruh in mošt so bili zanje vedno pripravljeni. Vso to vloženo delo ji je bilo priznано s posebno dobo sodelovanja v času NOB in z odlikovanjem zaslug za narod.

Spoznala je, da vso njeno delo, skrb in trpljenje le ni bilo zaman. Poplačano ji je bilo s tem, da ni prenašala in trpela svojih težkih bolezni in s tem dočakala za plačilo tako visoko in spoštovano starost.

Bila je najbolj vesela, ko so se ob raznih družinskih praznikih, vračali domov njeni odrasli otoci s svojimi družinami, 19 vnučki in 17 pravnuki, ki jih je imela tako srčno rada.

V svojem zakonskem življenju je živela kar 47 let, od leta 1959 pa je bila vdova.

Kot je na svetu vse menljivo, je tudi njeno življenje prekinila smrt.

V srcih nas vseh, ki smo jo imeli radi in spoštovali pa je nastala neizbrisna žalost in trajen spomin, ki ne bo nikoli zbledel.

Jože

Upokojil se je Milan Čurin

Ko stopi zjutraj čez svoj hišni prag v Ormožu, podzvestno pogleda proti Peci. Triintrideset let službuje in preživi na Koroškem. Toliko najlepših let in doživetij pusti sledove v človekovih navadah. Misli in gibi so utečeni, oči gledajo okrog po planinah. Planin pa v okolici Ormoža ni, vsaj tako visokih in tako strmih ne kot na Koroškem. To prežetje pa ni nič drugega kot odsevanje gozdov in razgibana pokrajina z gorskimi kmetijami, pa seveda Črna, kjer preživi in vodi gozdarstvo polnih enaintrideset let.

Rad prizna, da je nagnenje do narave v njem že iz mladosti. Z domačimi lovci hodi naokrog že takrat, ko obiskuje meščansko in trgovsko šolo v rodni Ormožu. Sedemnajstletnega pokličejo maja 1945 k mestni partizanski straži in še isti mesec v prvo slovensko divizijo KNOJ. Kot prostovoljca ga še isto leto demobilizirajo in spomladi 1946 že sodeluje in vodi delo pri pospravljanju, zaradi fronte poškodovanih gozdov v okolici Velike Nedelje. V tistih letih se vrti čas in dogodki v njem s tako naglico, da komaj dohaja strnjeno mladostnih odločitev, pomembnih za vso življenje.

Po končani nižji gozdarski šoli v Mariboru ga odnese dekret na službovanje v Kočevsko Reko in čez slabo leto h gozdarski koordinaciji pri predsedstvu vlade Slovenije. Iz nižje gozdarske šole v Mariboru nastane srednja gozdarska šola v Ljubljani, vpiše se in jo s štiriindvajsetimi leti konča. Iz šole gre naravnost h gozdnemu gospodarstvu Slovenj Gradec, najprej na gozdno upravo na Ravnah ter 1954 leta v Črno. Tu organizira revirno vodstvo pri takrat ustanovljeni okrajni upravi za gozdarstvo. Pozneje je pri občini Ravne referent za gozdarstvo in maja 1960 šef gozdne uprave v Črni. Tu ostane upravitelj in direktor do konca julija 1984. Medtem doživlja različne reorganizacije pri slovenjegraškem gozdnem gospodarstvu, uspešne in manj uspešne, prislukne idejam samoupravljanja in jih v svoji temeljni organizaciji uspešno uresničuje. V zadovoljstvo vseh delavcev in seveda tudi v svoje, odlično vodi gozdarstvo v Mežiški dolini. Z zavestjo o dobro oprav-

ljenem življenjskem delu odide sredi letošnjega leta v pokoj.

Skoraj enako breme dela, kot ga zahteva odgovorno mesto v gozdarstvu, si naloži izven njega. Javorci si ga izvolijo za predsednika elektrifikacijskega odbora in ko prvičkrat zasveti električna luč po domačijah ter zabrnijo električni motorji, se razveseli z domačini vred. Vsako leto poveže s cesto kmetije med seboj in v dolino približa odmaknjene grape ter s tem oživlja in ohranja gorato krajino pri svoji vitalnosti. Elektrifikacija, gradnja cest in raznovrstne oblike pomoči hribovskemu življu so mu pravi užitek. S pomočjo gozdov, trdne volje kmetov in z dobro organizacijsko potezo, ki je Milanu Čurinu dana, uspe pri vsem, kar si zahteva. Zagnano dela na športnem področju, smučarski klub v Črni preide pod njegovim dolgoletnim predstvom daleč čez meje drugih podobnih klubov. Zna zbrati okrog sebe zagnance, naenkrat se na odlično urejenem smučišču nad Črno zavrti smučarska vlečnica. Pred petimi leti se ob koroškem turističnem tednu odpro vrata hotela vrata novega in modernega kulturnega doma. Drugi kraji v občini potihem zavidajo in porečejo: »Lahko Črnjanom, ko imajo Milana Čurina...« Vključuje se v delo in odločitve pri krajevni skupnosti, postane njen predsednik in se povsem vrse z življenjem v kraju, kot bi se tukaj v Črni rodil. Človek niti ne pomisli, da se bo lepega dne poslovil in odšel s svojo družino nazaj v svoj Ormož, nazaj k svojim ljudem.

Jeseni 1966 leta podre v dveh urah silen vihar pod Olševo sto hektarjev gozda. Naslednje leto je do vetrolomnih površin speljana cesta, izdelanih in odpeljanih je vseh šestintrideset tisoč kubikov lesa. Kljub obilnim stroškom pri izdelavi in obnovi golih površin, ostane toliko, da postavi moderno stavbo gozdne uprave, ki je prej vseskozi gostovala po zakotnih in dotrajanih najemnih poslopjih. Ko odpeljejo iz Črne milijonti kubik posekanega lesa po zadnji vojni, postavi ob upravnem posloppju Dolenčev leseno skulpturo — spomenik vsem gozdnim delavcem. Kraj spet pridobi na izgledu in ureditvi, sam pa izda svetu še eno svojih plemenitih lastnosti: posluh za kulturo.

Milan ČURIN

Še ne odneha; zamisli se nad življenjskim nivojem svojih gozdnih sodelavcev. Skozi vsa leta pridno gradi, oziroma odkupuje po novo zgrajenih blokih družinska stanovanja in s tem pritegne iz dotranajnih in oddaljenih hribovskih bajt večino gozdnih delavcev v sodobna stanovanja v samem središču Črne. Z avtomobili se vozijo na delo po oddaljenih planinah in manj utrujeni se vračajo s »šišta« in manj mokri in bolj zdravi. Nazadnje odkupi čez cesto še staro Rajtarjevo hišo, jo preuredi v prijeten lokal družbene prehrane in kdorkoli je na delu zunaj na terenu, si vzame zjutraj s seboj topli obrok. Ne ozira se na tarnanje drugih gozdarstev, češ tak način oskrbe zahteva preveč skrbi in nepotrebnega dela. Preden zapusti direktorsko mesto, zgradi pri žagi v Mušeniku še lupilno napravo, da se hlodi manj pokvari, da so deske lepše in da so zaradi vsega tega zadovoljni tudi žagarji.

Lov mu je vseskozi v razvedrilo in užitek. V lovski družini se mlad ne more ubraniti vodilnih funkcij, potem to prepusti mlajšim. Obdrži pa si lovske kolege širom cele domovine in niti ne preveč trofeji, saj mu ni šlo pri lovu le za te, mik lova je videl v opazovanju narave in v sprostitvi ob obilnem delu.

Pisarne nima več rad, pravi. Privlači ga zemlja, delo na njej mu zapolnjuje njegov delovnik v pokouju in pomljuje ga. Prizna, da se prsti ne otreseš nikoli, ko enkrat zagaziš po topli brazdi in ko ti njen vonj postane ljubši od parketne paste in zglaženega uličnega asfalta. Čeprav neodvisen od letine, z veseljem potiplje sadež, saj je v njem sok zemlje in moč sonca, v njem je življenje, ki prehaja v človeka že takrat, ko sadi in obrezuje; takemu občutku se lahko reče tudi sreča.

Hvala, Milan, za pridno delo v koroških gozdovih, za prijateljsko besedo med kolegi in sodelavci, za pomoč v stroki, kraju in krajanom Črne na Koroškem. Obilo zdravja in še vrsto desetletij ti želijo med svojimi najljubšimi vsi gozdarji pri Lesni Slovenj Gradec.

Milan ČURIN pripoveduje gozdarjem odbora za gojenje in varstvo gozdov pri splošnem združenju gozdarstva o uspešni obnovi vetrolomnih površin na Olševi

VIRUS HERPES... Kaj je to?

V naših ambulantah se pogosto postavlja vprašanje, kaj je herpesna bolezen, kako se širi in kaj z genitalno herpesno boleznijo.

Baje za to boleznijo boluje v ZDA vsak 10. prebivalec. Pri nas, v Sloveniji, točnega vpogleda v razširjenost herpesne bolezni še nimamo, ker boleznijo ne prijavljamo, niti ne spremljamo njene gibanja, zanesljivo pa upamo trditi, da nastopajo okužbe z omenjenim virusom kot najpogostejše.

Virus lahko prizadene različne organe in organske sisteme in povzroči zelo različno in različno težko bolezensko sliko, odvisno pač od starosti obolelega in njegovega imunskega odgovora.

Ločimo dva tipa virusa herpesa. Tip I povzroča spremembe na koži in sluznici genitalne regije, tip II pa izbire katero koli drugo lokalizacijo.

Večina ljudi preboli prvo herpesno okužbo kot lažji gripozni infekt že v zgodnji otroški dobi. Manjše število oseb zboli ob prvem infektu s težjo vročinsko obliko bolezni, lahko kot vnetje možganskih ovojnic, vnetje očesnih veznic in roženic, kot herpetična angina, vnetje genitalne sluznice, herpetično vnetje kože itd. Vse te oblike imajo tudi slabšo prognozo.

Ne glede na primarni potek bolezni ostaja večina inficiranih dosmrtni nosilec virusa in s tem potencialni rezervoar za širjenje novih infekcij.

Ravnovesje med imunskim stanjem »okuženega« organizma in virusom herpesa je lahko pri nekaterih za celo življenje stabilno. Pri številnih občutljivih osebah (za herpes disponiranih) pa je dovolj že mali povod (morda druga vročinska bolezen, menstruacija, fizični ali psihični napor, različne stresne situacije itd.), da se to ravnovesje poruši in se pokažejo bolezenski znaki v obliki ponavljajočega se herpetičnega obolenja (na ustnicah, genitalijah, na koži ali na očesni veznici).

Zdravljenje je bolj ali manj simptomatsko, kot tudi pri vseh ostalih virusnih infekcijah. Zdravila, ki bi eliminirala virus iz telesa, še ne poznamo. V svetu že uporabljajo specifično vakcino, kjer se že kažejo dobri rezultati. Uporablja se zlasti za zdravljenje in preprečevanje recidivov, vendar ga žal na našem tržišču še nimamo, torej smo vezani na uvoz.

Dr. Marija VODNJOV

Kadrovske vesti

PRIŠLI V TOZD — avgust 1985

Priimek in ime — datum nastopa — naloge in opravila, ki jih bo opravljal — organizacija, iz katere prihaja

TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

Hinko Triplat, 12. 8. 1985, delavec na gojenju gozdov, prva zaposlitev

Zoran Grujić, 12. 8. 1985, delavec na gojenju, prva zaposlitev

TOZD GOZDARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM

Marija Rožen, 1. 8. 1985, pripravnica, prva zaposlitev

Ernest Ruter, 1. 8. 1985, pripravnik, prva zaposlitev

Stipo Juričević, 1. 8. 1985, cestar, —

Vlado Matijević, 5. 8. 1985, sekač, —

Franc Gorenšek, 5. 8. 1985, cestar, Železarna Ravne

TOZD ŽAGA MISLINJA

Aurea Pušnik, 15. 8. 1985, lesni tehnik-pripravica, prva zaposlitev

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE

Hubert Kovačič, 19. 8. 1985, pripravnik, prva zaposlitev

TOZD CENTRALNO LESNO SKLADIŠČE OTIŠKI VRH

Stane Vidovič, 27. 8. 1985, skladiščni delavec, —

TOZD NOVA OPREMA SLOVENJ GRADEC

Milovan Savič, 1. 8. 1985, opravlja stroj. miz. del, —

Ernest Miheljak, 1. 8. 1985, direktor TOZD Blagovni promet

Darko Štern, 15. 8. 1985, vodja RTS, Lesna DSSP

Bojan Keber, 8. 8. 1985, izvaj. ključ. del, TOZD TIS Pameče

Francišek Meško, 19. 8. 1985, opravlja. zaht. sklad. del, Ojstrica Dravograd

DELOVNA SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA

Tatjana Kotnik, 10. 8. 1985, pripravnik, prva zaposlitev

Anita Komerički, 1. 8. 1985, delo v kuhinji v poč. domu (delo za določen čas)

Renata Skralovnik, 1. 8. 1985, delo v kuhinji v poč. domu (delo za določen čas)

Peter Planinšec, 1. 8. 1985, svetovalec PO, TOZD Nova oprema

TOZD BLAGOVNI PROMET SLOVENJ GRADEC

Mitja Štolfa, 1. 8. 1985, vodja vgradnje, Slovenijales Radomlje

Stoja Grandić-Djurić, 1. 8. 1985, ref. za teh. dokumt., Sport Beograd

Jovica Petrović, 1. 8. 1985, vodja vgradnje, Elektromontaža Beograd

Božidar Dajak, 1. 8. 1985, skladiščni delavec, prva zaposlitev

Radoslav Kekez, 1. 8. 1985, skladiščni delavec, prva zaposlitev

Marko Ledenko, 15. 8. 1985, vodja vgradnje, Avtoremont Vodice

ODŠLI IZ TOZD — avgust 1985

Priimek in ime — datum odhoda — dela, ki jih je opravljal — organizacija, v katero odhaja

TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

Simon Knez, 31. 8. 1985, sekač, invalidska upokojitev

TOZD GOZDARSTVO RADLJE OB DRAVI

Samo Sušek, 15. 8. 1985, pomoč pri odkazilu lesa, študirat

Jože Glazer, 19. 8. 1985, delavec pri pred. lesa, inval. upokojitev

Ferdo Glazer, 15. 8. 1985, delavec pri pred. lesa, inval. upokojitev

TOZD ŽAGA OTIŠKI VRH

Jože Kašnik, 15. 7. 1985, zlaganje in odprema, —

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE

Slavica Ružič, 19. 8. 1985, dela na lakirni liniji, —

Milan Golčer, 26. 8. 1985, vezanje palet, —

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE

Avgust Vrtič, 14. 8. 1985, čuvaj, DO Varnost

Janez Mlačnik, 15. 8. 1985, pomoč pri stroju, —

Janez Kerbler, 16. 8. 1985, pomoč pri stroju, —

Ivan Naglič, 20. 8. 1985, pomoč pri stroju, —

Darinka Balant, 31. 8. 1985, vodja stroja, Osnovna šola Šmartno

TOZD TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE

Aleksander Cigler, 6. 8. 1985, Upr. str. za izd. utorov, Surovina Radlje

Ferdo Korat, 18. 8. 1985, izv. zahtev. vzdrž. del, disciplinski postopek

Herman Rumpf, 26. 8. 1985, delovod. odd. stekla, starostna upokojitev

Jože Praznik, 15. 8. 1985, preč. kroj. na čelilniku, Železarna Ravne

Jože Grum, 31. 8. 1985, vzdr. krojenje na VKŽ, predčasna upokojitev

Cvetka Vidmar, 31. 8. 1985, pom. pri stroju, Osnovna šola Radlje

Karmen Ketič, 31. 8. 1985, pom. pri stroju, Zdravstveni dom Maribor

TOZD TOVARNA IVERNII PLOŠČ OTIŠKI VRH

Marija Verdnik, 31. 8. 1985, lesni tehnik-pripravnik, —

Anton Breznik, 31. 8. 1985, elektrikar, — obrat. elektr. kar, —

TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC

Ismet Mevkić, 9. 8. 1985, gradbeni delavec, JLA

Sašo Gregor, 12. 8. 1985, strojni, —

Med naju je stopila steklenica

Pri Državni založbi Slovenije je letos izšla knjiga dr. Janeza Ruglja »Zmagovita pot«. Mesec november je mesec boja proti alkoholizmu, zato sem se odločila, da iz te knjige predstavim eno izmed izpovedi bivših alkoholikov.

Vse, kar je v izpovedi napisanega, je resnično.

Melanholija je bila moja znanka in spremljevalka.

Otroštvo

Na svet sem prišel 16. junija 1931 v družbi z bratom ob sedmih zjutraj (brat ob pol sedmih). Družina, v katero sta tako rekoč srečno prispela, je že štela tri otroke: sestro in dva brata. Za nama je po letu in pol prijokala še ena sestra. V tistem času šest otrok v družini ni bila ne vem kakšna posebnost. Razumljivo pa je, da smo morali biti v vsem zmerni, če že ne skromni. Denar je služil samo oče, strojevodja pri železnici. Mati pa, odlična šivilja, je vse noči šivala in nas lepo oblačila, da so bile sosede kar zavistne. Čisto po nepotrebnem so nas imeli za boljše ljudi, kar nam je nekaj časa po vojni povzročalo težave. Pri tem oblačenju me je kot majhnega otroka zelo motilo, da sva bila brata, dvojčka, vedno enako oblečena. Pošteno me je bilo sram; in še skupaj sva morala hoditi, se celo držati za rokice itd. Kaj bi takrat dal, da bi imel vsaj drugačno srajco ali hlače! Bil bi mnogo bolj sproščen. Vem, kako sem bil napet in znojen od zadrege. Mučno, res. V takih trenutkih gotovo ni bilo vse v redu z mojo prebavo. Spominjam se, kako sem nekoč proti večeru nenadoma oslabil. Niti tožiti nisem mogel več. Mati me je vzela v zakonsko posteljo

med očeta in sebe. Še danes ju vidim, kako sta bila oba v strahu, obrnjena k meni in kako sta se žalostno spogledovala. Nenadoma pa je mati vstala, odhitela v kuhinjo in čez kake četrt ure prinesla veliko skodelo bele kave, v njej pa nadrobljen kruh. Kako hlastno in z velikanskim tekom sem vse pospravil in tako prišel k sebi. Oče in mati sta bila nadvse srečna. Bila sta solzna, jaz pa sem še dolgo predel od zadovoljstva, ko sta že oba spala kot ubita. Kako je gledal na enako oblačenje brat, ne vem. Nikoli ni nič omenil. Kaže, da je bil za take otročarije imun. Jaz sem doživljal pri tem svoje prve stiske, ki pa jih nisem nikomur omenjal. Kako malo bi bilo treba, pa bi se moja takratna bodočnost najbrž zasukala drugače.

Šolanje in zaposlitev v orkestru

V šolah nisem imel posebnih težav, veselja pa tudi ne. Najraje bi bil svoboden, da bi lahko delal, kar bi hotel, oziroma nič. Tako je — najraje nič. Poklica si nisem izbral. V tistih povojnih časih se je precej veselilo in pirovalo in potrebovali so veliko večjih in manjših orkestrov in godb. Vključevali so nas otroke, kjer se je dalo. In tako sem po nesreči pristal v mladinsko-pionirski godbi, kjer smo samo pihali in trobili brez posebnega strokovnega vodenja in si kvarili morebitne sposobnosti za naprej. Napake od tam sem prinesel v službo. Še danes se otebam z njimi; sploh pa so mi zelo škodovali. To službo sem nastopil še z osemnajstimi leti, in to v plesnem orkestru pri Radiu Ljubljana, kjer sem še danes; samo da sem zamenjal orkester. Sedaj sem v simfoničnem. Resnejše, natančnejše de-

lo, točnost, treznost itd. Žal mi je, ker nisem na materino prigovarjanje ostal v gimnaziji in prek vzporedne glasbene gimnazije prišel do akademije.

Vino in njegov blagodejni vpliv na lakoto sem spoznal že med vojno. Ministriral sem v frančiškanski cerkvi. Vsak dan je bilo veliko maš, kajti mnogo duhovnikov je pribežalo s podeželja. V enem mesecu sva z bratom prislužila z mašami vsak svojo novo obleko. Obleki sta bili na las enaki, kar pa me sedaj ni več motilo. Torej glede vina: vedno ga je nekaj ostalo v mašnih kozarčkih. Na skrivaj smo ga posrkali, da nas ni zalotil frater Zakristan, ki je vedno trdil, da smo še premradi za alkohol. Bil je prvi človek, ki me je opozarjal, da alkoholna pijača še za odrasle ni, kaj šele za otroke. Kasneje sta me resno opozarjala oče in mati. Zanimivo, zakaj samo mene od vseh šestih otrok. Še malo nisem pomislil, da je pri meni glede tega kaj narobe. Toda je že moralo biti, če so starši opazili. Seveda, veliko igranja po veselnicah, priloženosti dovolj. Zakaj v teh letih? Poznate koga? No, torej! In tako je šlo naprej, dokler se ni več dalo nazaj. Najprej pitje iz objestnosti, potem iz važnosti, nato iz snobizma in zaradi »stila«, nato vsakodnevna potreba. Ko se zaveš, da ti pijača zaposluje že kar dobršen del razmišljanja, ugotoviš, da je vrnitev nazaj brez ustrezne pomoči nemogoča. In še vedno se raje odločiš za nadaljevanje po starem, ker misliš, da si izjema. Tako je to!

Začetni alkoholizem me je zavrnil v izobraževanju

»Saj ta fant pijel« je dejal pokojni doktor D.Š. na sestanku komisije za dodeljevanje francoskih štipendij za glasbeno leto 1950 ali nekoliko kasneje. Šele čez nekaj let sem zvedel, kako sem bil predlagan in kako sem odpadel. Škoda! Le kako je pokojni doktor ve-

TOZD CENTRALNO LESNO SKLADIŠČE OTIŠKI VRH

Franc Knap, 21. 8. 1985, skladiščni delavec, —

TOZD NOVA OPREMA SLOVENJ GRADEC

Avugst Vogrin, 12. 6. 1985, opravl. sklad. del, —

Rajko Grobelnik, 28. 6. 1985, izdel. tap. grt., —

Dušan Skobir, 28. 6. 1985, opravl. sklad. del, —

Peter Ilič, 15. 7. 1985, nakl. in razkl. got. izdel., —

Milovan Savič, 3. 8. 1985, opravl. miz. del, —

Viktor Plešnik, 29. 8. 1985, opravl. sklad. del, Varnost Maribor

Marija Hartman, 31. 8. 1985, strošk. knjig., —

Bojan Rošar, 23. 8. 1985, izdelava vzmeti, —

Stanko Marinko, 3. 8. 1985, stroj. raz. v miz. delavnici, —

DELOVNA SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA

Darko Štern, 14. 8. 1985, samostojni raziskov. za prim. proizvodnjo, TOZD Nova oprema Slovenj Gradec

Anita Komerički, 31. 8. 1985, pomoč v kuhinji, —

Renata Skralovnik, 31. 8. 1985, pomoč v kuhinji, —

TOZD BLAGOVNI PROMET SLOVENJ GRADEC

Franc Epšek, inž. les., 30. 8. 1985, vodja nabave za dom. trg, Tovarna meril Slovenj Gradec

Darko Iskra, 30. 8. 1985, vodja vgradnje, —

Stoja Grandić-Djuričić, 30. 8. 1985, ref. za teh. dokument, —

TOZD	M	Ž	SKUPAJ
Gozdarstvo Slovenj Gradec	40	3	43
Gozdarstvo Mislinja	43	4	47
Gozdarstvo Črna	127	13	140
Gozdarstvo Radlje	136	22	158
TOK gozd. Slovenj Gradec	38	3	41
TOK gozd. Radlje	32	3	35
TOK gozd. Ravne	28	6	34
TOK gozd. Dravograd	15	3	18
Žaga Mislinja	47	7	54
Žaga Otiški vrh	45	14	59
Žaga Mušenik	34	10	44
Žaga Vuhred	56	9	65
TP Prevalje	81	146	227
TP Pameče	123	166	289
TSP Radlje—Podvelka	200	212	412
TIP Otiški vrh	202	30	232
Gradnje Slovenj Gradec	90	7	97
Transport in servisi Pameče	124	14	138
Cent. les. sklad. Otiški vrh	40	5	45
Nova oprema Slov. Gradec	173	155	328
Del. skup. Slov. Gradec	74	126	200
Blagovni promet Slov. Gradec	111	78	189
Interna banka Slov. Gradec	6	33	39
	1865	1069	2934

Darinka Cerjak

del? Sam takrat o pitju nasploh, kaj šele o svojem pitju nikoli nisem razmišljal. Nikakršne potrebe po tem nisem čutil. Imel sem lepo službo v takrat slavnem plesnem orkestru. Kaj sem vendar hotel še več! Prepričan sem bil, da sem svoj cilj dosegel. Želel sem si samo še izboljšati tehniko igranja na trobento, posebno obseg, ki je bil moja šibka točka. Visoka lega je bila velika želja vseh trobentačev, po vzoru ameriških črnih trobentarjev, ki so igrali za nas takrat nedosegljive visoke lege. Le kako jim je uspelo priplezati do njih, sem se vedno spraševal, upajoč na čudež, da se mi bo odprlo samo po sebi, čeprav sem na tistem slutil, da bi bilo treba mnogo, mnogo vaditi, pa bi šlo. Počasi, toda zanesljivo. Danes po tridesetih letih to vem. O načinih, kako se igrajo visoke lege, smo mnogo preveč debatirali, seveda v gostilni pri prijateljih... Te izgubljene urice so postale zame vedno privlačnejše, čeprav v debatah v glavnem nisem aktivno sodeloval, bolj sem poslušal starejše in pametnejše. Te urice so postale tako še bolj zanesljivo izgubljene. Ko bi vsaj govoril! Zavedajoč se svojega zelo tihega in škripajočega glasu, se nisem nikdar skušal vključiti. Sicer pa tako in tako nisem imel kaj povedati. Pri poslušanju pa sem delal trdne sklepe, da bom šel zdaj zdaj, še ta hip domov in začel s potrebnim delom.

Toda ta »zdaj in ta hip« sta se vedno bolj oddalila in nazadnje ju sploh ni bilo več. Ko sem se tega zavedal, je minilo 25 let! Ko gledam danes nazaj na te gostilniške debate, presenečeno ugotavljam, da sva za pivsko mizo sedela do konca dva, vedno tiha in poslušajoča — danes oba alkoholika. In tako je šlo življenje mimo mene, ne da bi napredoval za eno samo, samcato noto. Prisiljen sem ugotoviti, da je moje trobentarsko stanje takšno kot pred tridesetimi leti. Da: vsakodnevno ali pa tudi manj kot vsakodnevno pitje zanesljivo zaustavi vsak napredek. Saj, želje so velike, prevelike in trdni sklepi na dnevnem redu. Pa kaj, ko vaditi ni mogoče z mačkom po nasilni noči.

Zakon

Poročila sva se iz ljubezni. Pred poroko so bili najini partnerski odnosi odlični in normalni. V nadaljevanju najinega skupnega življenja je bilo vse v najlepšem redu. Vsaj jaz sem tako mislil. Danes pa vem, da je bila žena prav kmalu razočarana, čeprav ni popolnoma točno vedela, zakaj. Med naju je stopila steklenica. Nisva še vedela, da je to res, ko je pijača že krepko vodila in obvladala položaj. Počasi so me začeli utrujati občutki krivde in neopravičeno sem začenjal ostajati po službi s prijatelji. Izkazalo se je, da so imeli vsi podobne težave. Nadel sem si status pravega moža, ki pije in kadi, se pri tem drži zelo modro in pomembno, plačuje runde in si pusti plačevati. V sleherni misli še sodeluje alkohol. To je konec! Uporabljal vendar razum, saj ga je še nekaj! No, in tako se malo poleže, da lahko navali še močnejše in brez milosti. In sploh nisem opazil. Medtem sta hčeri odrasli in postali zrelejši od mene. Ostal sem nepopravljiv zdaj, za vedno. V hiši ženinovega očeta smo živeli 14 let. Ve se, stari in mladi ne gredo

skupaj. Toda v naši lastni hiši je postajalo vse še slabše. Vso svojo grozo sem spoznaval ob jutranjih prebujanjih. Ko sem odprl oči in se zavedel prejšnjega dneva ali dela noči, sem najprej otrpnil. Začutil sem ženin hlad. Z ledenečim srcem sem pričakoval, da mi bo očitala, vsaj jokala, pa nič. Sam led in mrz do kosti. Očitno je, da sem to situacijo pretraval do nevzdržnosti, kot da bi bila to že resna obramba organizma pred rastočo in uničujočo alkoholno boleznijo. Zaradi takšnih jutranjih prebujanj sem se nekoč, pred dobrih šestimi leti, nenadoma in nepriključno odločil za zdravljenje. Kakšno nenavadno naključje! Ravno takrat se je tudi žena v sebi odločila, da prekine zakon z menoj. Prehitel sem jo. Če je ne bi, potem me danes ne bi bilo več — to vem za trdno!

Zdravljenje in soočanje z lastno preteklostjo

Z ženo sva se resno vključila v program. Postopoma sem spoznaval, kako klavirno je bilo moje življenje. S propadanjem v poklicu je propadalo tudi vse drugo. Žena me je po malem zapuščala, hčeri sta me gledali najprej z začudenjem, nato s strahom. Res, s svojim pitjem mi je uspelo vse skupaj razbiti. Pa bi lahko bilo tako lepo, kot je sedaj, po šestih letih resnega zdravljenja ob delu. Toda kaj, ko se tisti časi, časi mladosti, ko bi se lahko izkazal in uresničil kot oče, ne bodo več nikoli vrnil! Ostale so neizkoriščene moči, ki bi jih moral porabiti ob majhnih odraščajočih otrocih. Slutim, da je moj alkoholizem usodno vplival na razvoj hčera. Posebno starejša, se bojim, je zlomljena zaradi mene. Če sploh je zlomljena, si takoj dajem upanje. Vem, kako se me je nekoč za vedno ustrašila, ko sem kot tolikokrat prišel domov opit. Zdi se, kot da je tistokrat prvič z vso resnostjo doživela moje dokončno pitje. Toda v meni ni bilo zle misli. Pa kaj, ko me ni mogla razumeti. Videla je v očetu norega človeka. Zvilo jo je v dve gube, do tal. Tistokrat se je v njej prelomilo. Odšla je za vedno in premalo. Mlajša hči je bila samozavestnejša, drznejša, včasih je vzela mater, mojo ženo v zaščito, ko sem jo vse pogostejše mučil zaradi namisljene nezvestobe, v katero sem vedno bolj verjel in koval zgodbe, ki so bile vse izzivalno, prepričevalno jasne in resnične do zadnje črke. Kako sem sam sebi nasedal! Vendar sem potreboval opravičilo. Veliko opravičil. Za vse prekropane noči in njih posledice. Toda v meni ni bilo zle misli. Bila je samo panična stiska, zmeda, meglina želja po nekakšni vseočističujoči spremembi. Neko jutro pa sem si dejal: »Ne bo me več krotovila maček!« Že v prvem odmoru sem stopil na steklenico piva, v drugem na dve in tako dalje... Skratka, pijača je postala zdravilo. Zdraviti sem se začel z alkoholom! Prijetno je bilo počutiti se varnega pred tolikokrat prekletim mačkom. Kar zaživel sem. Celo »zažvižgal bi si po poti«, kot pravi pesnik, tako sem postal s svojim novim prijateljem alkoholom samozavestnejši. Glejte, nisem vedel, niti slutil, kam to pelje! Nihče, razen žene (pa kdo jemlje ženo resno!) me ni opomnil. Pa bi me moral resno opomniti takratni vodja plesnega orkestra, ki je o alkoholizmu

vedel dovolj, a se je kljub temu samo nasmihal in ni nikoli nič rekel. To njegovo potezo sem pojmoval kot prijateljsko. Danes vem, da je v svojem orkestru naredil nekaj alkoholikov. Kot po nekakšnem načrtu. Razbil je dva velika orkestra mladih, da je glavne člane povabil v svoj imenitni orkester. Prevabljava in laskava ponudba — kdo je ne bi sprejel! Poznate koga? To je bila vendar že državna služba z vsem, kar ji pripada. Toda v tem orkestru ni bilo napredka. Igrala in snemala se je največ filmska glasba, po cele noči; lepa priložnost za pitje. Seveda smo popivali samo nekateri — kasnejši alkoholiki. Dva sta že umrla — prekmalu. Vsaj tedaj bi me moral resno opomniti tudi dirigent simfoničnega orkestra — ta pa je imel navado, da se je žogal z mladimi ljudmi. Bil je skrajno nepotrpežljiv, konfuzen in popolnoma brez posluha za stiske in težave mladega debitanta. Znal je profesionalno zlomiti začetnika, ki se je prvič zaslil v večji skupini in zaradi tega večkrat tudi ni uspel. Vsak tak neuspeh je pospremil s sramotjenjem pred drugimi. Tako je tudi mene nekoč na najbolj grob način in vpričo vseh predstavil na nižje delovno mesto. Ta udarec je bil zame nekaj novega, še ne občutnega. V začetku se sploh nisem zavedel, kaj se je zgodilo. Kepo, ki se je naredila takrat v meni, sem nosil dolgo in s težavo. Čeprav sem se sedaj brezskrbneje opijal (imel sem mnogo lažje delo na novem delovnem mestu), kepe nisem odplaknil. Ostala je kot poškodba. Moje pitje je postalo drugačno, zrelejša, bi rekel, nič več snobovsko. Postalo je vsebina. Skrušil sem se vase. Nosil sem to poškodbo sam, popolnoma sam. Kaj bi pravil doma, ne bi me razumeli in tudi sram me je bilo. To je bil moj življenjski neuspeh. Ga kdo rad prizna, četudi je še tako očiten?

Se tisto malo samozavesti, ki sem jo sicer imel v več ali manj opitem stanju, sem izgubil. Postal sem težak in zagrenjen. V pijanosti sem začel pestovati žalost. Melanholijska je bila moja nova znanka in spremljevalka. Od tu pa do popolnega poloma ni več daleč. Večkrat sem se zalotil pri mislih, kako bodo nekateri žalostni, ko me ne bo več itd. Otročarija! Pa kako bi drugače, ko pa nisem bil sposoben normalno ukrepati že prej, kaj šele sedaj, tako razbit. Vidim, alkohol me je obdržal nezrelega do zrelih let. Do teh spoznanj sem se dokopal seveda v zadnjih letih zdravljenja, med neizprosni soočanjem s samim seboj. Žena, v vseh zadevah doslednejša, mi je bila tu za vzgled in oporo. Popolnoma nedvoumno mi je dala slutiti, da gre zares in zadnjič. Redno sva obiskovala sestanke skupine in kluba, tako da je obema postala skoraj vsebina nadaljnega življenja. Spoznala sva odlične ljudi, navezala stike z mnogimi in spoznal sem, kaj je to trezno življenje. Postajam normalnejši, tak kot vsi trezni ljudje. Sproščenost počasi zamenjuje prejšnje stiske in zapetosti, ki so me skoraj oropale spoznanja, kaj je to normalno življenje. Nikoli tega nisem vedel.

Hčeri sta odšli po svojih poteh in tako sva ostala z ženo sama. Toda to ni nič grenkega, kot bi pričakoval in svoj čas uporabil za veleopravičilo za velepopivanje. Tako nekako skoraj olajšujoče deluje ta normalni tek, brez bole-

čin, brez histerije, brez ljubosumja. Drugače, kot vidim podobne situacije pri drugih, ki nimajo sreče, da bi bili vključeni v tako šolo za življenje, kjer se učijo živeti ljudje od ljudi, kjer skoraj nehoti spoznavajo, kaj naj bi bil, in končno, kaj je človek, kjer lahko vsak ugotovi svojo vrednost in svoje mesto, če mu je le kaj do tega. In končno: kjer se je bilo edino mogoče rešiti hudega suženjstva. V prvih letih treznjenja sem imel občutek, da sem programiran za sužnja, kot tudi vsi drugi. Kasneje sem še in še spremenil mišljenje o tem in onem in se čutil spreminjanju, ki je postalo in postaja vedno očitnejše. Ne navadno zanimivo postaja to opazovanje, kako se spreminja mišljenje. Kako sem se svoj čas krčevito oklepal ene in iste stvari, se bal spremeniti mišljenje o tem, očitno zaslužnjem s samim seboj! Svoj lastni suženj! Da, v tem mora biti velika napaka! Premagal sem odpor do teka. Tečem skoraj veselo. Naša šola za življenje mi nesebično omogoča celo izobraževanje. Skupno se borimo proti odporu, ki ga imam, saj vendar vem vse o koristnosti zadeve. Od kod torej odpor? Je to stara poškodba, oblomovščina? Kaj le je?

Prava rehabilitacija je še pred durmi

V letu, ki prihaja, imam predviden spopad s poklicem. Moram si nekako izboljšati položaj. Pihanje v trobento ima neke važne podobnosti s tekom, rednim tekom, seveda. Trebušna prepona je tisti organ, ki je pri obeh dejavnostih izredno važen in ga je treba obravnavati skorajno zavestno in natančno. Kako je ta močna skupina mišic pri alkoholikih zanemarjena! Ne bi verjel, če ne bi bil sam žrtev in če ne bi vsega skupaj okusil na lastni koži in tudi nosil vse posledice malomarnosti pri dihanju, značilne za alkoholika in kadilca cigaret.

Kako se je vse to prepletalo z mojim poklicem, z mojim siromašnim igranjem na trobento, stokrat prekleto! In sploh nisem bil v stanju, da jo treščim ob tla in pohodim ter se lotim česa pametnejšega. Jasno, za ta korak je potrebna korajža. Nikdar je nisem imel dovolj, komaj za sproti je je bilo. Včasih sem sicer izbruhnil v junačenje, za katero pa se je kasneje izkazalo, da je bilo popolnoma brez razloga, saj mi ni nihče hotel nič hudega. Kjer pa je bilo očitno, da jih lahko skupim, sem pokazal velik smisel za brzino. Mogoče že od takrat sposobnost za tek?... Kaj vem?

Danes so jutranja prebujanja prava manifestacija duševnega miru, ki sem ga toliko let pogrešal. Sploh nisem več vedel, da je mogoč in kakšen je ta duševni mir. Zbudim se in se najprej počutim kot pav. Važen. Nobeden mi nič ne more. In sploh se prebujam prezgodaj. Včasih grem celo spat z mislijo, da bi že bilo jutro!

Iz vsega tega sledi, da sem se odločil za zdravljenje izključno iz strahu zase, za svojo kožo in svoje počutje. Kakšen egoizem! Mnogo pravičnejše bi bilo, če bi se odločil za zdravljenje zaradi družine. Danes vidim: najprej so se samo čudili, potem so se me bali in potem trpeli. Pa ničesar niso bili krivi. S

kakšno prekleto pravico sem jih pripravljal do strahu, ko sam vem, kako je bil strah zame usoden v življenju!

No, izšlo se je. Trenutno sem na varnem in se veselim zdravja. Moram potrpati na les. Pri tem tako in tako nikoli ne veš, kaj bo in kaj morebiti že je. Pa me tudi prav nič ne skrbi. Strah pred jutri je ostal daleč zadaj. Kvečjemu me navdaja veselje pred jutri. Pričakovanje novega dneva, ki ga name-

ravam nepreklicno doživeti, kakor sem tudi današnjega, pri polni zavesti, me vedno nekoliko radosti. Mogoče si te radosti nisem zaslužil. Pa me tudi nič ne briga. Ona je tu v vsej svoji radodarnosti in nič mi ne more skaliti veselja spriču njene blagohotne navzočnosti. S polno zavestjo jo vdihavam in zrak jo nosi v vse celice duše in telesa.

Marijana Lahovnik

MAKS ČAS 1952—1985

Maks ČAS

Vsi bodo dosegli svoj cilj,
le jaz ga ne bom dosegel...
Ognja prepoln, poln sil,
neizrabljen k pokoju bom legel.

Maks Čas iz Javnika pri Ožbaltu se je rodil v Slovenj Gradcu, končal srednjo tehniško šolo in 1975 leta diplomiral iz strojne smeri na višji agronomski šoli v Mariboru. Življenje si je uredil na domačiji svojih staršev ter živel z ženo in dvema otrokoma srečno družinsko življe-

nje. Po očetovi smrti je doma prevzel obrt in postal avtoprevoznik.

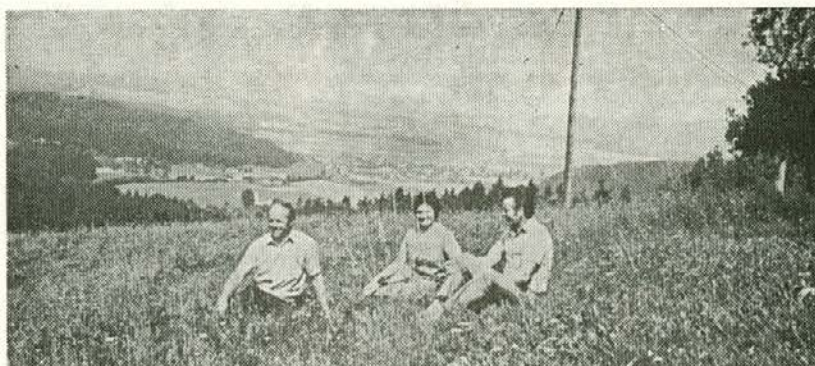
Ko smo v Lesni po večletnih zapletih in težavah pri gospodarjenju na žagi v Vuhredu iskali sposobnega vodjo, smo prišli do pokojnega Maksa, ki je to nalogu prevzel in v začetku leta 1983 postal direktor tozda žage Vuhred. S svojo značilno vnetostjo se je takoj lotil dela. Njegovo strokovno znanje, podjetnost in občutek za delo z ljudmi so hitro rodili rezultate in v podjetju se nam za poslovni uspeh žage Vuhred, potem ko jo je prevzel tov. Maks, ni bilo treba več bati. Vuhreški kolektiv je vedno bolj zrelo postajal sestavni del skupnih interesov celotne delovne organizacije.

Avtomobil ga je vedno zelo zanimal in poznal ga je do dna. Za trenutek pa je bil hitrejši od njega in teža brezdušnega jekla mu je hipoma pretrgala življenjsko nit. V nekaj trenutkih je bilo konec vseh želja, vseh upov in načrtov zanj, za njegovo družino, pa tudi za nas v lesni, pomeni veliko izgubo. Pokojnega Maksa ne bo

pogrešala samo njegova mati, njegova družina, naš kolektiv, pogrešal ga bo širok krog ljudi, v katerem se je gibal in delal. Rad je imel ljudi, življenje in ljudje so imeli radi njega. Zato je bil rad povsod tam, kjer je teklo življenje, kjer se je nekaj dogajalo in zato seveda ni slučajna njegova aktivnost v družbenopolitičnih organizacijah, v društvih, med lovci, gasilci in povsod v TOZD. Povsod kjer je delal, so ga spoštovali in cenili njegovo besedo in delo. Žal so v življenju stvari, ki jih glede neizprosne zakonitosti narave enostavno ni mogoče spremeniti in smrt je ena teh najneizprosnejših med njimi.

Hvala za pošteno, zavzeto in uspešno delo, tovariš Maks, tvoja človeška podoba nam bo ostala v lepem spominu. V imenu vseh delavcev Lesne izrekamo globoko sožalje materi, ženi in otrokoma.

Iz govora tov. Mitje Horvata, predsednika KPO Lesne na žalni seji kolektiva žage, vodstva Lesne, družbenopolitičnih organizacij in predstavnikov občine Radlje.

NAVERŠNIKOVI

Le malo več kot 100 m oddaljeni od jugoslovansko-avstrijske meje na Koroškem sedijo na trati: Ivanka in Lipi Dlopt p. d. Naveršnika z Loma št. 29, skupaj s kmetijskim pospeševalcem koroške kmetijske zadruge TZO »TRATA« Prevalje Ivanom Dloptom (Anzifjem). Na sliki se lepo vidi, kako čudovit pogled se odpre očem z Loma proti Avstriji, proti Slovenski Koroški. Pogled sega namreč tja daleč čez Lihuče, Ponikve in Katarine vse tja do Smihela nad Pilberkom v Podjuni.

Zares, srce nam krvavi za to našo krasno zemljo.

Rok Gorenšek

V SLOVO

Antonija SOVINČ

V jutru, 23. 7. 1985 je doživel in ugasnilo srce Prevalnikove mame. Njeno življenje ni bilo le dolg delovnik, pač pa doba trpljenja. Z jekleno voljo je vstajala in ni nikoli klonila. Le smrt jo je rešila vseh muk, ki so bile proti koncu življenja vedno hujše. Kljub trpljenju, ki jo je spremljalo vse življenje, je dočkala častljivo starost: 81 let.

Rodila se je 29. 5. 1904 v Sp. Razborju pri Šašlunu. Osnovno šolo je obiskovala

la le 3 leta, nakar se je pričela I. svetovna vojna. Odraščala je v veseli in številni družini med osmimi otroci. Z 22 leti se je leta 1926 prisojila na Prevalnikovo kmetijo. Z možem Tonetom sta vzorno in skrbno gospodarila na strmi in ilovnati kmetiji ter pridelovala kruh zase in za svojih šest otrok. Srečno so živeli do II. svetovne vojne. Med NOB so po svojih močeh pomagali partizanom, saj je Antonija v zahvalo prejela tudi odlikovanje: red za zasluge NOB. Proti koncu vojne, 16. marca 1945 leta se je med bitko vžgalo celotno poslopje in vse pogorelo do tal. Moralni so se preseliti k sosedu. In čez dve leti in pol so z velikimi napori toliko postavili hišo, da so se lahko vselili na precej izčrpano kmetijo, ker je za izgradnjo domačije padlo mnogo lesa. Skromno, a v svobodi, jim je teklo življenje dalje. Kruta usoda je iz njihove sredine leta 1955 iztrgala gospodarja, dobre-

ga moža in očeta, ko mu je bilo komaj 64 let. To je bil za vse hud udarec, posebno za ženo Antonijo, ki je že tako nosila posledice vojne. Zavedala se je, da mora tudi sedaj obdržati »grunt« za sebe in otroke. Pričela je bolehati in prepustila posestvo sinu Ivanu. Tudi potem je še pomagala, kolikor je mogla. Pomagala je tudi hčerkama, ko sta tudi tako mladi izgubili može in dobre gospodarje. Tudi smrt dveh mladih zetov je boleče vplivala na njeno rahlo zdravje. Močno jo je več let bolela tudi noga. Razjedala jo je dolgočasnost, ko je samevala v hiši, saj je druge člane klicalo delo na polje. Bila je vedno vedrega obraza in ni nikoli tožila o svojih bolečinah. Kako so jo vaščani cenili, se je pokazalo, ko so jo številni vaščani spremljali na njeni zadnji poti.

Ostala nam bo vsem v lepem spominu. Naj ji bo razborška zemlja lahka!

nečakinja
Mihaela LENART

DRAGI SIMON

Simon ADAM

Sprejeti smo morali trpko novico, da smo mnogo prerano izgubili člana našega kolektiva, Simona ADAMA, dolgoletnega delavca v gozdarstvu.

Rodil se je 28. oktobra 1919. leta na Goriškem vrhu na Perjatovi domačiji. Komaj polletnega so ga dali na Očkovo kmetijo, kjer so ga sprejeli za svojega, kjer je tudi preživel otroštvo in pozneje fantovska leta, dokler ni osnoval lastne družine.

Zatekla ga je druga svetovna vojna, bil je ujet in poslan v ujetništvo daleč v Nemčijo. Po dveh letih ujetništva se je vrnil domov, vendar mu ni bilo dano, da bi v miru živel doma. Že leta 1944 so ga pri-

silno mobilizirali Nemci. Zopet je moral na pot v tujino, trpeti in staviti svoje življenje za tuje interese. Daleč od rodnega doma, v Franciji je bil ob koncu druge svetovne vojne ponovno ujet. To pot so ga ujeli Američani. Po enem letu ujetništva se je maja leta 1946 končno le vrnil domov, kjer ga je čakala bodoča žena in dveletna hčerka. Ker se je porajala družina, je bilo treba za njo tudi skrbeti, se je že v juniju 1946 leta zaposlil v gozdarstvu pri takratnem revirnem vodstvu Dravograd, ekspozitura Podvelka. Čeprav so se naslovi firm često menjali, je ostal zvest naravi, saj je delal v gozdu vse do invalidske upokojitve leta 1973.

Bil si iz tiste generacije, ki v planskih letih ni spraševala za dolžino delovnega časa, za višino zasluzka. Delati je bilo potrebno od zore do mraka. Peš je bilo treba prehoditi vsako pot do delovnega mesta, otovorjen z nahrbtnikom in orodjem, ni poznal tople malice, ki bi se predvsem v zimskem času še kako prilegla. Vse je vplivalo na njegovo zdravstveno stanje.

Sekal in drvaril si po gozdovih Košenjaka, Libeliške gore, Bukovja, skratka povsod, kjer je bilo potrebno. Sekal je tudi po gozdovih Uršlje gore, Olševe, Koprivne, Smrekovca. Leta 1949 je opravil tečaj za oglašarja, leta 1964 pa tudi tečaj za motorno žago. Bolezen, ki se je zagrizla v telo mu je neusmiljeno načela zdravje, jemala je življenjske moči.

Ko si je leta 1946 ustvaril družino, si je želel ustvariti lastno streho nad glavo. Kupila sta staro ostriško šolo in si tako ustvarila lasten dom.

Za vestno in marljivo delo je 6. novembra 1974 sicer že v pokoju prejel odlikovanje: red dela s srebrnim vencem, s katerim ga je odlikoval predsednik republike tov. TITO.

Dragi Simon, ne bomo te pozabili, ohranili te bomo v trajnem spominu.

V miru naj počiva tvoje od dela in boleznih izčrpano telo v hladni ostriški zemlji.

Ženi, otrokom ter ostalemu sorodstvu pa izrekam v imenu sodelavcev in v svojem imenu globoko sožalje.

Ferdo KNEZ

Skupna gasilska vaja TIP '85

Z vodstvom tovarne smo se dogovorili za izvedbo skupne gasilske vaje v mesecu juliju.

To je bila ena najzahtevnejših nalog, ki smo si jih zadali na letni konferenci IGD TIP Otiški vrh za to leto.

V tej vaji bi naj sodelovala vsa sosednja društva v okviru OGZ Dravograd, neglede na to ali je sosednje društvo prostovoljno ali industrijsko.

OPIS VAJE

V soboto, dne 27. VII. ob 8. uri in 24 min so sirene v Dravogradu in bližnji okolici naznanile požar.

Po prihodu v gasilski dom je sledilo obvestilo: »Požar v tovarni ivernih plošč v Otiškem vrhu«.

V zelo kratkem času je do komandnega mesta, ki je bilo primerno označeno v tovarni, prispelo prvo gasilsko vozilo iz prostovoljnega gasilskega društva Šentjanž, z zadostnim številom članov, da so lahko postavili motorno brizgalno ob reki Mislinji, razvili B vod do naslednje MB in ji nudili zadovoljivo preskrbo z vodo.

Le minuto kasneje je prispela do komandnega mesta iz GD Dravograd avto cisterna, ki je dobila nalogo vodje intervencije oz. vaje, da se je vnelo težko olje, ki je izteklo iz rezervoarja in da je treba požar pogasiti. V trenutku sta bila napadalca primerno opremljena z zaščitno obleko in že je bruhala pena iz ročnika.

Pri izvedbi napada na rezervoar je aktivno sodeloval referent za požarno varnost v TIP Otiški vrh.

Domači gasilci iz GD TIP smo dobili nalogo, da varujemo oz. ohlajujemo sosednje objekte rezervoarja.

Takoj za AC je prispel iz Dravograda še orodni avto, kateremu je dal nalog za odhod občinski poveljnik po UKV napravi iz komandnega prostora, se pravi iz TIP v orodišče GD Dravograd v času, ko se je pripravljala AC za izvoz.

Po prihodu v tovarno je dobila desetina nalogo, da postavi svoje MB na koncu B voda in da oskrbuje z vodo trojak, od tu pa s tremi napadalnimi skupinami pokriva najbolj ogrožene dele priprave iverja.

MNENJE O IZVEDBI VAJE

Ugotovljeno je bilo, da je vaja zelo dobro uspevala, saj so bili doseženi presenetljivi kratki časi od alarma do prihoda posameznih gasilskih avtomobilov na »požarišče«. Pa tudi vsi pogoji, ki smo si jih zadali, so bili izpolnjeni.

Namen vaje je bil, da ugotovimo, kakšna je požarna varnost v tovarni, če bi odpovedala hidrantna mreža, z njo vred pa tudi večina avtomatskih gasilnih naprav.

Čas vaje je bil določen predvsem iz dveh vidikov:

— v času dopustov, ko je najmanj ljudi doma in

(Nadaljevanje na 17. strani)

Spomenik padlim borcem v Javorju

Vaščani vaških skupnosti Javorje, Jazbina in Podgora smo letos, sredi avgusta, izpolnili svojo željo, da se oddolžimo žrtvam štiriletne borbe proti okupatorju in postavimo spomenik padlim prav na vrhu Javorja. Odkritja spomenika so se udeležili preživeli borci teh krajev, vaščani Javorja in okoliških krajev ter gostje, med katerimi naj omenim Radivoja Doroteviča, referenta za varstvo borcev in vojaških invalidov, Ivana Močnika, preds. ZZB NOV okrajnega odbora, Milojka Milenkoviča, preds. občinskega sindikata Ravne, Antona Ranca, preds. SZDL občine Ravne ter Ivana Hercoga, borca in dolgoletnega funkcionarja organizacije Zveze združenj borcev.

Na slavnosti ob odkritju spomenika smo se zbrali spomnili grozodejstev, ki jih je okupator izvajal v teh krajih, obudili spomin na zločin na Pučelovih njivah, kjer je okupator s pomočjo domačih izdajalcev zverinsko pobil pet nedolžnih ljudi ob mirnem vsakdanjem kmečkem delu. Enaka usoda je doletela tudi žrtve, pobite in sežgane na Lopatetovem posestvu v ST. Vidu in spomnili smo se sorodnikov in sosedov, ki so svoja življenja dali prav na pragu svojih domačij. Sedemindvajset žrtev je dal ta mali kraj za svobodo.

Mladi vaščani vaške skupnosti Javorje smo prevzeli spomenik v varstvo in bomo zanj skrbeli. Čeprav je to generacija, ki gorja vojne ni doživela, se zaveda, kaj pomeni 27 ljudi za mali kraj. S postavitvijo spomenika smo se oddolžili padlim, iz dragocenih izkušenj preteklosti pa bomo črpali tisto, kar je mlademu rodu potrebno, da bo prav rasel in uspešno stopal v samoupravno socialistično življenje. Z njimi bi radi izostrili kritični pogled na našo vsakdanjost, na probleme, ki jih je potrebno reševati z isto vneto, doslednostjo in revolucionarnostjo, kot so to delali borci, na čelu KP v predvojnem času, v času NOB in v povojni graditvi. Treba se bo odpovedovati in za sočloveka, zase in za družbo graditi boljše življenjske pogoje.

Marjan Kompan

— dan pred kolektivnim dopustom oz. pred remontom v tovarni.

Domači gasilci smo imeli še ddatno nalogo, da po končani vaji operemo streho, podeste, asfaltne površine, pač vse, kjer se bodo odvijala remontna dela. Težji akciji so se aktivno priključili tudi ostali gasilci. Vaja je bila organizirana na dan, ko je proizvodnja še tekla. Lahko smo zadovoljni nad izvedbo vaje, ki je bila izpeljana tako, da je proizvodnja tekla nemoteno, kljub določenim obremenitvam, ki so doletele izmenoma ob odhodu delavcev v gasilsko enoto, a jih je takratni izmenovodja tov. Kadiš dokaj uspešno in požrtvovalno premostil.

Posebej pa si lahko štejemo v čast, da smo vajo organizirali in vodili gasilski časniki iz zadnje generacije v OGZ Dravograd. To pa je tudi dokaz, da so mentorji in predavatelji teh tečajev prenesli svoje znanje in bogate izkušnje na »plodna tla«.

Ob koncu vaje je občinski poveljnik tov. Salčnik Jože vajo analiziral in ocenil ter v nekaj kratkih a vzpodbudnih stavkih podal pomen vaje. Bilo je tudi nekaj kritike na račun IGD žaga Otiški vrh, ki se vaje ni udeležila. Kasneje je njihov poveljnik obrazložil, da je bila pri njih takrat prosta sobota.

Nato je poveljnik domačega društva tov. Štumberger vse prisotne v imenu celotnega kolektiva TIP kakor tudi v imenu IGD TIP lepo pozdravil in se vsem sodelujočim iskreno zahvalil za sodelovanje.

NA POMOČ!

Predsednik IGD TIP Otiški vrh
Lojze Špalir

Varno nad prepadi Prisojnika

Vsakoletni izlet Lesne je postal tradicija. Za kombinacijo lažje in težje poti okrog Prisojnika se je prijavilo za poln avtobus navdušenih planincev.

V soboto, 14. 9. se nas je od Črne do Mislinje zbralo čez petdeset lesarjev in gozdarjev ter smo v avtobusu napolnili vse sedeže in stojišča. Sindikalni »sprevodnik« Jože je razdelil rutice, predstavil vodnike in vsem zaželel kar najlepše počutje na izletu. Vreme je kazalo na najboljše, vse ostalo pa smo si morali urediti sami.

Vožnja do Aljaževega doma v Vratih je kar hitro minila, nekaterim v prijetnem razgovoru, nekaterim pa ob drežju. Ko smo izstopili in prejeli navodila planinskih vodnikov za varno hojo je šofer vzkljnil: »Kaj bom pa jaz?« Hudomušnih nasvetov, kako naj prebije čas do snidenja na Vršiču, ni manjkalo. Po zajtrku smo se odpravili proti Luknji, ki je najnižja točka med Primorsko in Gorenjsko. Po gibanju megle čez ta gorski prehod domačini bolj točno napovedujejo vreme kot vsi vremenski napovedovalci pri RTV.

Nas je Luknja pričakala jasna in nas prepričala, da bomo imeli lepo vreme. Ko smo med hojo opazovali severno triglavsko steno, je marsikatera pripomba o plezalnih smereh in uspehih

naših alpinistov vzpodbudila tudi nas, da se nismo ustrašili naporov. Vrh sedla nas je sonce prijetno ogrelo, še bolj pa med hojo po strmih pobočju bovškega Gamsovc. Do vrha smo parkrat počakali zadnje v koloni, da smo skupaj uživali v oddihu na samem vrhu. Kot pisano obložen kruhek je izgledal, ko smo ga zavzeli. Z vrha navzdol proti severu se je pot strmo spuščala čez skale, da je tesnoba nekaterim vzela veselje do vriskanja. Malo dol in malo gor, pa smo dosegli drugo sedlo, odkoder se je pot vijugala proti Pogačnikovemu domu na Kriških podih. Po šestih urah hoje smo dospeli do planinske koče, ki nam je postala novi dom, čeprav le za eno noč. Po ureditvi formalnosti glede prenočišča in po okusni enolončnici smo zadovoljni uživali do večera. Najmlajši so na pobudo Drageca »stopili« na Križ in Stenar, druge pa je Vanč popeljal k jezeru. V čisti vodi so nekateri ohladili le izmučene noge, organizator jutranje telovadbe Jože pa je pod medicinsko kontrolo preizkusil tudi svoje plavalne sposobnosti.

Vsi skupaj smo zvečer prisostvovali otvoritvi krožne planinske poti okrog Pogačnikovega doma, ki jo je PD Radovljica v čast 90 letnice obstoja prav ta dan organiziralo.

(Nadaljevanje na 18. strani)

Lesarji Slovenije dve bronasti odličji

Zbor »LESARJI SLOVENIJE«, ki ga sestavljajo okteti lesne industrije KLI Logatec, JAVOR Pivka, MARLES Maribor, TRO Prevalje in Lesna Slovenj Gradec si je zadal nalogo, udeležiti se enega znanih mednarodnih pevskih tekmovanj. Prijavil se je na tekmovanje v Gorici — Italija, kjer je strokovna komisija odbrala sedemnajst zborov iz 12 — evropskih držav in Argentine.

Zbor se je pod vodstvom Tomaža Tonzona zbral 24. avgusta v Postojni na skupne priprave. Pevci so vadili in spali v gozdarskem šolskem centru, hranili pa so se v restavraciji Jadran.

Prvi nastop je imel zbor 29. avgusta v polifonični glasbi in zapel štiri pesmi. Občinstvo v veliki športni dvorani, ki jo vsako leto primerno uredijo za to tekmovanje, je bilo nad izvajanjem navdušeno, devet mednarodnih sodnikov pa je zbor ocenilo z 80 točkami, kar je pomenilo bronasto medaljo. Točk za srebrno in zlato medaljo ni dosegel noben zbor, tako so bili LESARJI Slovenije ta večer najboljši.

Po nastopu so v garderobo prišli predstavniki Nemčije, Češke in Italije in ponujali turneje po svojih deželah, kar je bilo za pevce še priznanje več.

Zbori so vseh devet dni bivali v Gorici, izjema so bili le LESARJI Slovenije, ki si tega zaradi malih sredstev niso mogli privoščiti in se je po nastopu odpeljal nazaj v 60 km oddaljeno Postojno po vijugasti cesti na obronkih Nanosa. Zbor LESARJI Slovenije so letos edini zbor, ki je predstavljal Jugoslavijo.

Tako uspešen nastop v četrtek je »LESARJEM« povzročil dodatne težave in stroške, saj so morali v soboto zvečer

ponovno v Italijo na podelitev medalje, pokala in priznanja, ko je bil nastop za vse nagrajence. Tudi takrat ni izostal navdušen aplavz občinstva. V petek 30. 8. 1985 je zbor imel priložnostni nastop za delovne jubilate v KLI Logatec, kjer so bili obiska veseli jubilanti in vodstvo delovne organizacije.

V nedeljo 1. septembra je zbor tekmoval še v folklornem delu in zapel štiri priredbe slovenskih narodnih pesmi. Navdušenja v dvorani ni bilo ne konca ne kraja. Sodniki so sešteli točke in zopet je bilo dovolj za bronasto medaljo. Tokrat je moški zbor iz Madžarske osvojil zlato medaljo, srebrna pa ni bila podeljena. Menimo, da bi k višji oceni pripomogla tudi boljša urejenost zbora, ki je obakrat pel v ponošenih enotnih srajcah, medtem ko so vsi ostali zbori nastopili v prekrasnih narodnih nošah in tako ustvarili velik vizuelni vtis pri sodnikih in publiki, ki je očitno bila na

visokem kulturnem nivoju. Posebno je vžgala Kernjakova pesem »Juhe, pojdam v Škofce« in Krekova »Marko skače«. Tokrat je bila podelitev medalj še isti večer po dveurni prekinitvi. Vsi nagrajenci so ponovno zapeli dve pesmi in publika LESARJEV skoraj ni hotela spustiti z odra. To je bila še ena potrditev, da slovenska pesem seže v srce.

Z lepim pokalom in še lepšimi vtisi se je zbor vrnil v Postojno, ki se je izkazala kot dober gostitelj v devetih dneh priprav, za kar gre Postojnčanom vsa pohvala. Že med vrnitvijo pa je zbor načrtoval naprej. Pripravljen v svojo kvaliteto bo, če bo finančno zmogel, v zimski sezoni pripravil koncerte v središčih lesne industrije: v Novi Gorici, Novem mestu, Mariboru, Celju in še morda kje.

Najprej ali točno v soboto 12. 10. se zbor sestane na Prevaljah, kjer bo tradicionalno srečanje oktetov lesne industrije Slovenije. Tokrat bo vsak oktet posamezno zapel samo eno pesem, več poudarka pa bi dali združenemu zboru, ki bo zapel ves tekmovalni program.

Srečanja se bo udeležil tudi veliki armadni orkester iz Ljubljane, s katerim lesarji že več let tesno sodelujejo in so skupaj posneli veliko ploščo in dve kaseti.

»LESARJI« se bodo potrudili, da bodo poslušalci doživeli kulturni užitek.

Zbor ima ambicije (druge so finančne možnosti), da bi v aprilu 1986 nastopil na tekmovanju v Mariboru na prireditvi »NAŠA PESEM«, kjer je že 1983 leta dosegel srebrno medaljo.

Zbor s takšno kvaliteto in s tako sestavo pa bi zaslužil več pozornosti pri najvišjih republiških forumih, predvsem v lesarski branži, pa stvari neka ne morejo steči, kljub prizadevanjem predstavnikov zbora. Prav bi bilo, da bi tako velik mednarodni uspeh pripomogel k temu, da bi na zbor gledali z drugačnimi očmi, saj je jasno, da bi bil zbor lahko reklama za lesno industrijo Slovenije.

I. KOMPREJ

M. P.

(Nadaljevanje s 17. strani)

Noč smo prespali kar udobno, saj smo bili vnaprej najavljeni, pa tudi vsi ostali planinci so dobili ležišče, čeprav v jedilnici in po hodnikih.

Zjutraj smo se v somraku pripravljali za pot in ob sedmih že zapustili prijazne gostitelje.

Po zložni poti čez melišče in skale smo dospeli na sedlo, kjer so nekateri počivali, medtem ko smo drugi stopili na Razor. Lep vrh smo občudovali vsi, z njega pa vso panoramo okoliških dvatisočakov in prehodov med njimi. S sedla smo se spustili po zanimivih skalnih prehodih na drugo sedlo. Tu se je skupina razdelila na severno in južno podskupino. Toplote željni tovariši so po južnih pobočjih Prisojnika nadaljevali pot do Vršiča. Odpornejši proti mrazu pa smo se napotili proti severu. Vzpon skozi Zadnje okno Prisojnika si je najboljši vtisnil v spomin Dani, saj je opravil akrobacijo, vredno filmskega zapisa.

Čez prepadno severno steno Prisojnika je peljala vklesana pot, dobro za-

varovana, pa nam je vendar vzbujala spoštovanje in tesnobo. Napačnega koraka tu ne smeš narediti!

Na vrhu Prisojnika smo bili neizmereno zadovoljni, čeprav nas je veter hladil in je sonce mrknilo za oblaki. Dosegli smo tretji dvatisočak in nismo čutili utrujenosti. Spust po grebenu proti Prednjemu oknu Prisojnika je še zahteval spretno nogo in pozornost, zaključek poti proti Poštarskemu domu na Vršiču pa je bil že podoben spreodu.

Vožnjo proti domu smo še popestrili s postankom na Vranskem, kjer smo obiegali slaščičarno in gostilno. Vsak po svoje smo se okrepčali, se še malo nasmeljali in nadaljevali pot proti domu.

Prijetna utrujenost nas je umirila, da ni bilo čuti nobene pesmi, kakor je na podobnih izletih navada.

Pa smo kljub temu bili zadovoljni in smo ob slovesu zatrdno obljubili sebi in drugim, da se v planinah še srečamo.

Dne 14.9.1985 je sindikat Lesne pod pokroviteljstvom TOK Slovenj Gradec priredil streljanje na glinaste golobe. V lepem sončnem jutru smo se zbrali pred koč lovske družine Podgorje. Množica ljudi je dokazala, da je lepo in prav, da ne pozabljamo na šport in razvedrilo. Srečali so se delavci iz raznih tozdov in tokov in izmenjali nekaj besed. Bilo je dovolj točenega piva, tudi raženj se je vrtil. Manjkalo pa ni lovskih zgodb, saj so tekmovalci v veliki meri v zeleni bratovščini. V spominu nam je ostala pripoved lovca Maksa V., kako je s prepolovljeno kroglo hkrati položil na kosmato stran dva srnjaka: prvi 140 točk zadet strogi »cenal«, drugi 135 točk nizke »cenal« itd.

Ekipne uvrstitve:

1. TOK gozdarstvo Slov. Gradec	290
2. TIP Otiški vrh	280
3. TOZD gozdarstvo Radlje	230
4. TOK gozdarstvo Ravne	230
5. TOK gozdarstvo Radlje	210
6. TOZD Blagovni promet	180
7. TOZD gozdarstvo Črna	180
8. DSSS Slovenj Gradec	180
9. TOZD Žaga Otiški vrh	140
10. TOZD Nova oprema	130
11. TOZD tovarna pohištva Pameče	20

Posamezne uvrstitve:

1. Pridigar Tone, TOZD gozdarstvo Radlje
 2. Knežar Boris, TOZD Blagovni promet
 3. Štumpfl Aleksander, TOZD TIP Otiški vrh
 4. Vivod Franjo, TOK gozdarstvo Slovenj Gradec
 5. Duler Miran, TOK gozdarstvo Slovenj Gradec
- F. Vivod — B. Knežar

PRAVIČNA JESEN

Lepa se obeta nam jesen,
kmetje govorijo si smeje,
ta pokazala bo tudi vse,
kdo je bil v času setve len.

Kmet, ki polju res je nudil vse,
kar za rast pridelka potrebuje,
ko z naravo trdo se bojuje,
mu uspeh v jeseni ne ugre.

Polje pa, ki ga krasi plevel,
slika lenih rok je tu ganljiva,
misel črna v glavah se preliva,
kaj bo od pridelka kmet imel?

Da brez dela ni uspeha, vem,
ta pregovor je resnica stara,
ki nikdar nikogar ne prevara,
menda to še znano ni prav vsem.

Jesen je res kakor pravična mati,
ki kruh zasluženi vsem podeli,
a tistemu, ki nič pridelal ni,
se mu je zimskih dni res bati.

Zlatko ŠKRUBEJ

Soja

Soja je stročnica in ena najstarejših gojenih rastlin. Steblo je pokončno, poraslo z dlačicami in doseže do 1 m višine. Zaradi visoke vsebnosti kvalitetnih beljakovin je zelo iskana poljščina. Uporabna je tako za krmljenje živine kot industrijska rastlina, zadnje čase pa se tudi pri nas uveljavlja kot priznana diabetična hrana.

Vsebuje 35–45 % beljakovin in okoli 16 % maščob. Za krmljenje živine jo lahko uporabimo kot zeleno, svežo krmo, posušeno kot seno ali zrnje. Odlična je tudi silaža, ki jo pripravimo iz 70 % koruze in 30 % soje. Zgodnje sorte sejemo tudi kot strnišni dosevek in svežo pokrmino.

Priprava zemlje je podobna kot za koruso, zlasti dobro mora biti pripravljen setveni sloj zemlje do 10 cm globoko. V kolobarju naj sledi okopavinam, travam in stročnicam. Je odlična predhodnica za ozimna in jara žita.

SETEV

Sojo lahko sejemo s koruzno sejalnico, tako da izberemo primeren disk. Sejemo, ko se zemlja ogreje na 10° C v setvenem sloju, to je v prvi dekadi maja, nekaj kasneje kot koruso. Globina setve je 3–5 cm, razdalja semen v vrsti 3–5 cm, medvrstna razdalja pa naj bo 35–50 cm. Na ta način dosežemo gostoto 600.000 do 800.000 rastlin/ha. Za 1 ha potrebujemo 80–130 kg semena, ki ga

moramo pred setvijo obvezno cepiti z bakterijo *Rhizobium*. V ta namen so v prodaji pripravki NITRAGIN ali RADICAN. Zrnje navlažimo s škroplilnico in zmešamo z omejenimi pripravki.

GNOJENJE

V jeseni ob osnovni obdelavi (globoko oranje 25–30 cm) pognojimo zemljo s 300 kg NPK 9:18:18 in pri predsetveni obdelavi spomladi s 200 kg istega gnojila. Dognajujemo s KAN 100 kg na ha površine.

VARSTVO PRED PLEVELI

Proti plevelom škropimo takoj po setvi in sicer z naslednjimi herbicidi: GALEX oz. dual (2 l) + patoran (3 kg/ha) ali DUAL (2 l) + PROMETRIN (3 kg/ha).

SPRAVILO PRIDELKA

Sojo pospravimo še predno stoddostno dozori. Zrele rastline spoznamo, ko začno rumeneti.

Sojo požanjemo ročno, pokosimo, posušimo in čez nekaj dni omlatimo ali izluščimo. Požeto zrnje moramo posušiti na 10 % vlage in pred uporabo obvezno prekuhati ali prepražiti.

In kakšne pridelke lahko pričakujemo?

Ti se gibljejo od 27 do 40 stotov na hektar. V naših podnebnihih razmerah uspevajo le zgodnje sorte z dolžino vegetacije 85–110 dni. Te so uvrščene v skupino OO in O, med nje pa spadajo sorte ZVEZDA, MARIJA, HODGSON in druge.

Malčka Ceklin, dipl. inž. agr.

Kako uredimo bio vrt

Pridelovanje hrane v svetu postaja iz leta v leto pomembnejša gospodarska dejavnost. Poleg gospodarjenja ima večkrat tudi politični pomen.

Z moderno kmetijsko znanostjo in novimi dosežki na področju agrokemije dosežemo visoke hektarske pridelke posameznih poljščin z večletno uporabo velikih količin kemičnih pripravkov, kot so umetna gnojila in zaščitna sredstva. Vedno bolj se postavlja v ospredje varstvo okolja in vpliv le-teh na zdravje človeka.

Zaradi tega se v zadnjem času zopet uveljavlja star način pridobivanja hrane, to je brez kemičnih pripravkov. Uvodoma želimo opozoriti, da tak način kmetovanja ne moremo vzeti kot edini način kmetijske proizvodnje. Vedeti moramo, da bi se v svetu kmetijski pridelki brez uporabe umetnih gnojil in zaščitnih sredstev zmanjšali za polovico. To pa pomeni katastrofo, saj bi več kot polovica človeštva zaradi lakote umrla.

Biološki način pride v poštev samo na naših vrtovih, kjer želimo pridelati kvalitetne vrtnine brez kemičnih pripravkov.

V nekaj sestavih bomo poskušali spoznati osnovne značilnosti BIO-VRTA.

V zemlji je pomembno organsko gnojilo HUMUS. Humus je iz organskih odpadkov kot so listje, hlevski gnoj in podobno. To gnojilo je pomembna hrana za mikroorganizme. Ti majhni organizmi to snov v tleh predelajo v tako obliko, da jo rastline lahko vsrkajo.

Poleg teh pa so v zemlji izredno pomembni deževniki. Z dolgimi rovi, ki jih delajo, zemljo zračijo in omogočajo dostop vodi. To pomeni, da je tista zemlja rodovitna, ki ima dovolj humusa in kjer je v tleh veliko drobnorodovnikov. Humus nastaja samo tam, kjer so tla celo leto prekrita. Tak primer so gozdna tla. Z obračanjem zemlje spravimo na površino tudi drobnorodovnike in deževnike, ki zaradi nenormalnih razmer na svetlobi kmalu poginejo. S tem pa tudi zastane tvorba humusa.

Zato je osnovno načelo BIO vrtnarjenja, da zemlje nikoli ne obračamo. Mnenje, da mora biti zemlja jeseni prelopatena in čez zimo gola ter zmraznjena, je med vrtnarji še zelo razširjeno. V BIO vrtu tega ne delamo, saj je tako početje z zemljo povsem nenaravno in škodljivo. Poskusiti moramo, da zemlja ni nikoli gola. Proste grede ali posamezne vrste na gredah potresemo pred zimo s grobim kompostom. Tudi spomladi pustimo na gredah ostanke rastlin, saj s tem omogočimo normalno tvorbo humusa v tleh.

Spomladi zemlje ne obračamo. Najbolje je, da jo s posebnimi vilami prerahljamo. — Na gredi moramo gojiti več rastlin, tako imenovane mešane kulture. Enake rastline na eni površini so dosti bolj izpostavljene različnim boleznim in škodljivcem.

— Rodovitnost tal ne izčrpavamo enostransko.

— Izločki nekaterih rastlin so drugim rastlinam prijetni. Tako sosesčina dobro vpliva na razvoj obeh rastlin.

— Mešane kulture imajo tudi boljši okus, npr.: če hren sadimo s krompirjem, ima krompir boljši okus in podobno.

Jože PRATNEKAR, dipl. ing. agr.

Univerzalna vratna krila SUMO

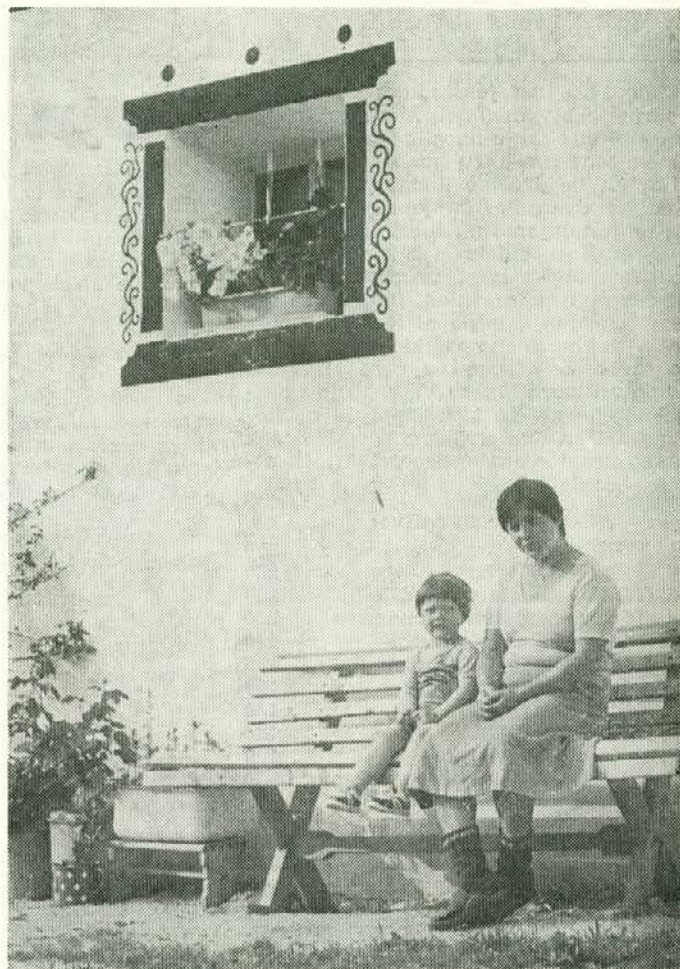
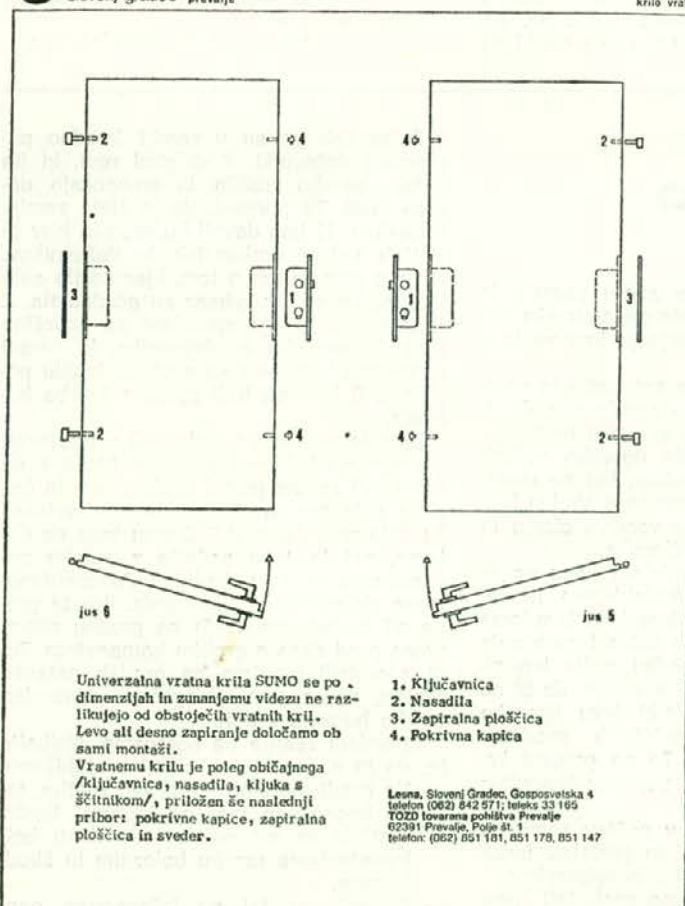
Na jesenskem zagrebškem sejmu smo predstavili nov izdelek: univerzalno vratno krilo SUMO. Predstavljena rešitev za vrata SUMO-UNIVERZAL je delo naših delavcev razvoja, nastala pa je na osnovi razmišljanj, kako zmanjševati zaloge vratnih kril, ki bremenijo tako proizvajalca kot trgovino. Univerzalnost je v tem, da levo ali desno zapiranje vrat določimo ob sami montaži. To ne vpliva na zunanji videz, zato je možna tudi univerzalna izvedba stilnih vratnih kril.

Prednosti univerzalnega vratnega krila so:

- dosežena je takojšnja kompletnost ponudbe, ki je z univerzalnostjo vezana samo še na dimenzijo — to je širino vratnega krila,
- zmanjšajo se zaloge vratnih kril,
- poenostavi se celotni proces reprodukcije — nabave, proizvodnje, prodaje,
- sprostijo se skladiščne kapacitete,
- z manjšimi vlaganji v tehnološko opremo ostane število operacij enako kot pri sedanji konstrukciji vrat,
- ključavnica, nasadila in ostali pribor se prilaga in montira na mestu montaže — odpade montaža v proizvodnji,
- odločitev kupca glede načina odpiranja levo-desno je lahko na mestu montaže, s tem pa odpadejo morebitne napake pri naročilu.

lesna tozd
slovenj gradec tovarna
pohištva
prevalje

univerzalno
vratno krilo
univerzalno
krilo vrata

FAJMUTOVA domačija v Topli, ki so jo leta 1984 obnovili pod nadzorstvom spomeniškega varstva iz Maribora. Pred njo mlada gospodinja Cvetka s sinom Klemenom

Franc Zabel — Breznikov oče, počitek med delom

Glasilno VIHARNIK izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija r. o. — Ureja uredniški odbor: Vida Gerl, Jože Mirkac, Jure Sumečnik, Karel Dretnik, Hedvika Janše, Ivan Penec, Vida Vrhnjak, Andrej Sertel, Ida Robnik — Glavni urednik: Andrej Sertel, odgovorna urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek, tehnični urednik: Bruno Žnideršič — Naklada 5200 izvodov — Klišaji in tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška 14, 62000 Maribor, 1985.